

2019 m. gegužės 17 d., penktadienis

Nr. 20 (1299) | Kaina 1,30 Eur

Dailė | Muzika | Teatras | Kinas | Šokis

3

Nacionalinio simfoninio orkestro sezono pabaigos koncertas

4

Džiazo grandai Paliesiaus dvare

6

Festivalis „Naujasis Baltijos šokis '19“

Elžbietos Podlešnos kūrinio fragmentas

Adamo Mazuro komentaras apie kultūros karus Lenkijoje

10

Rumunų filmai „Skalvijoje“

12

Krėslė prie televizoriaus

Performanso-operos „Saulė ir jūra (Marina)“ fragmentas

AUTORĖS NUOTR.

Apie aštuonkoją, koralus ir liūtą

58-oji Venecijos bienalė atidaryta

AGNĖ NARUŠYTĖ

Pradėkime nuo dramblio kambaryje, t.y. „Aukstinio liūto“. Maniau, kad ieškodamos Lietuvos paviljono mudvi su Skaidra Trilupaityte paklaidžiosime Venecijos gatvelėmis. Bet ta kryptimi jau skubėjo žmonės – nepažįstami. Galiausiai atsitrenkėme į pačią ilgiausią eilę, kuri vos judėjo. Pasinaudojome šeimininko teise, kitaip nebūtume spėjusios pamatyti, ką sukūrė kompozitorė Lina Lapelytė, scenarijaus autorė Vaiva Grainytė ir režisierė Rugilė Barzdžiukaitė (kuratorė Lucia Pietroiusti, komisarė Rasa Antanavičiūtė). Taip būna itin retai – „Saulė ir jūra (Marina)“ pranoko lūkesčius.

Karinio jūrų laivyno patalpos parodoms dar nenaudotos.

Architektūra, kaip ir dera, rūsti, be papuošalų. Užlipę siaurais laiptais žiūrovai atsiduria tarsi balkone, iš kurio atsiveria netikėtas vaizdas – saulėtas paplūdimys. Ten, ant smėlėto dugno – patiesalai, ant jų – kūnai. Stori ir ploni, seni ir jauni, šviesūs ir tamsūs. Poilsiautojai guli, žaidžia kamuoliu, sprendžia sudoku, piešia, filmuoja kitus. Viskas – kaip tikra. Bet jie dainuoja operiniais balsais, tai solo, tai chorą. Apie spalvas, kremą nuo saulės cheminę sudėtį, išblukusius koralų rifus – tarsi klausytumės jų minčių, išgverusių nuo saulės, pavargusių net nuo paties poilsio. Tamsiame angare tas paplūdimio fragmentas atrodo lyg užmiršta dabarties liekana ateities distopijoje. Jie dar nežino, kad katastrofa jau įvyko, tik slopina žinomą palaimos iliuziją. Galiausiai ją

pramuša tikrovė – ilgakasės dvynės, vos ne Gretos Thunberg antrinė kės, ima dainuoti apie nykstančias gyvūnų rūšis, apie mirtį, apie galimybę pasidauginti 3D spausdintuvu. Šis libreto posūkis nėra netikėtas, į kulminaciją vedė mūsų žinojimas, bet personažai ir toliau lieka drybsoti nuvargę, geibsta dirbtinėje saulėje. Jie nė piršto nepajudins, kad *status quo* pasikeistų, kad klimato kaita sustotų. Inercija per didelė, viskas liks kaip buvę, kol nieko nebeliks. „Tik pasėdėjusi ten kurį laiką suvoki, kad būtent taip ir baigiasi pasaulis, – rašo „artnet*news“ redaktorė Julia Halperin. – Ne su trenksmu, bet kažkuo gerokai žmogiškesniu: rezignacija,

NUKELTA Į 8 PSL.

Skriski, skriski Lietuvėlėn (II)

Įspūdžiai iš tarptautinio festivalio „Sugrįžimai“ koncertų

PABAIGA, PRADŽIA NR. 17, 2019-04-26

ALDONA ELEONORA RADVILAITĖ

Yra manančiųjų, kad šių metų „Sugrįžimų“ koncertai dar įdomesni nei ankstesniųjų. Balandžio 15 d. puikios akustikos Taikomosios dailės ir dizaino (TDDM) salėje geriausias dovanas klausytojams teikė išskirtiniais gabumais ir aukštu profesiniu pasirengimu pasižymintys trys Norvegijos muzikos akademijos studentai. Klarinetą tobulai įvaldžiusi lietuvaitė Morta Kačionaitė šiemet kartu su violončelininku Martinu Solbu Stangebye bei pianistu Olafu Andreasu Strandu laimėjo Norvegijos muzikos akademijos kamerinės muzikos konkursą. Muzikų dinastijos atstovė, Antano Taločkos ir Algirdo Budrio mokinė, ne vieno tarptautinio konkurso laureatė, Morta pernai įstojo į Stokholmo (Švedija) Karališkąją muzikos koledžą ir Norvegijos muzikos akademiją. Violončelininkas Martinas Solbu Stangebye pagal talentų programą mokėsi Oslo (Norvegija) „Barratt Due“ muzikos institute, Dainijos Karališkojoje muzikos akademijoje, o nuo 2018 m., kaip ir Morta, studijuoja Norvegijos muzikos akademijoje. Šiuo metu jis yra Bergeno filharmonijos, Stavangerio, Kristiansando simfoninių orkestrų ir Pėčo (Vengrija) filharmonijos kviestinis muzikantas. Jauniausias koncerto dalyvis, 19-metis pianistas Olafas Andreas Strandas dalyvavo keliuose Norvegijos festivaliuose, tarptautiniame Viktorijos menų festivalyje Maltoje, grojo solo su Norvegijos radijo ir Trondheimo simfoniniais orkestrais.

Šie talentingi muzikai programos pradžioje jaunatviškai pakiliai, entuziastingai interpretavo ankstyvąjį Ludwigo van Beethoveno Trio B-dur, op. 11, o koncerto pabaigoje – vėlyvąjį Johanneso Brahmsio kūrybos perlą – Trio a-moll, op. 114. Jau nuo pat pirmų frazių jautėsi, kaip skirtingų meninių individualybių atlikėjai sugeba puikiai derėti ansamblyje. Išskirtinis interpretacijų bruožas – entuziastingai, jaunatviškai ryškiai išplieskiančius epizodus staiga sutramdyti ramiais, tylutėliais, meditaciniais skambesiais. Tai ypač tiko Beethoveno Trio. Smagiai nuteikė nedidelis epizodas, kuriame jautrios, subtilios M. Kačionaitės ir išmintingo, ramaus violončelininko M. Solbu Stangebye muzikavimą ėmė gožti veržlusis pianistas, matyt, susižavėjęs savo partijos boso linijoje tokiškai spyruokliuojančiais garsais. Martinas, iškėlęs ranką, net bandė raminti kolegą, tačiau tai nepadėjo, gal Olafas net nepastebėjo to rankos „plasnojimo“.

Stilistiškai analogiškai atliktas ir Brahmsio Trio, kuriame buvo ryškiai interpretuojamos skirtingos keturių kūrinių dalių nuotaikos. Reikia tikėtis, kad ateityje šio Trio traktuotėje atlikėjai atras daugiau filosofinio apmąstymo, brandžios gilumos.

Labai aukštą profesinį lygį, virtuosinį pajėgumą M. Kačionaitė pademonstravo Jörgeo Widmanno pjesėje „Fantasie“ klarinetui solo. Neįtikėtini efektai, ryški nuotaikų, dinamikos kaita nuo *ppp* iki *ff*, skirtingų vaizdinių įprasminimas stebino ir žavėjo. Šiai moderniai solo muzikai tiko ir atlikėjos treptelėjimai bei energingi kūno judesiai, ko patarčiau vengti, pavyzdžiui, grojant ansamblyje, nes atlikėjos lankstymasis sulig kiekviena fraze kiek trikdė Brahmsio dramaturginę muzikos tėkmę ir blaškė klausytojų dėmesį.

Visai kitaip – subtiliai, švelniai – su Olafu Andreasu Morta interpretavo Balio Dvariono Valsą klarinetui ir fortepijonui. Šis koncertas buvo vienas ryškiausių festivalyje ir kėlė didžiausią emocinį jaudulį.

Balandžio 16 d. LR Užsienio reikalų ministerijoje klausytojai susidomėję išklaušė keletą pranešimų konferencijoje „Kuriu Lietuvą kaip muziką“.

„Edson ensemble“

A. DUOBINĖS NUOTR.

Balandžio 17 d. TDDM salėje koncertavo trys jauni vyrai, dviejų keliai susidūrė Amsterdamo konservatorijoje. Pianistas Augustinas Eidukonis, vėlgį muzikų šeimos atstovas, 2014 m. įstojo į Londono Karališkąją akademiją ir Liubeko muzikos akademiją, o 2017–2018 m. pagal „Erasmus“ mainų programą studijavo Amsterdamo konservatorijoje. Čia susipažino su Portugalijoje gimusiu fagotą studijujančiu Marco António Couceiro Gonçalvesu ir pasiūlė kartu koncertuoti Lietuvoje. Augustino brolis violončelininkas Kasparas

Eidukonis dabar studijuoja Briuselio Karališkojoje konservatorijoje.

Augustinas visą vakarą skambino solo, akompanavo arba buvo kamerinių kūrinių atlikimo dalyvis. Koncerto programą jis pradėjo „kietu riešutėliu“ – kruopščiai išanalizuota Johanno Sebastiano Bacho Partita Nr. 3 a-moll, kurioje jautėsi pirmo atlikimo jaudulys. Sklandžiai jam sekėsi akompanuoti fagotininkui M.A. Gonçalvesui, kuris gražiu instrumento tembru interpretavo Balio Dvariono Temą su variacijomis fagotui ir fortepijonui. Kasparas su broliu Augustinu dėmesingai, nuotaikingai pagriežė prancūzų vargonininko ir kompozitoriaus Léono Boëllmanno ne aukščiausio meniskumo Sonatą violončelei ir fortepijonui a-moll, op. 40.

Fagotininkas iš Portugalijos su A. Eidukonių sėkmingai atliko Alexandro Tansmano Sonatiną, kurios fortepijono partija grindžiama gana sudėtingais virtuosiniais pasażais (beje, fortepijonas kartais stebė fagotą). Abu atlikėjai stengėsi dinamikos prasme įvairiai traktuoti šį kūrinių, nors jo muzika labai išradinga. Gražiai nuskambėjo jautriai šių muzikantų bisui atliktas Eugėne Jancourt'o „Nocturne d'apres John Field“, op. 124, fagotui ir klavyriui.

Morta Kačionaitė, Olaf Andreas Strand, Martin Solbu Stangebye

ASMENINIO ARCHYVO NUOTR.

papuošė Miglės sutuoktinis Martynas Limantas.

Buvusi „Liepaitė“ M. Žaliukaitė-Limantas studijas baigė Bostono Naujosios Anglijos konservatorijoje (Masačusetso valstija). Vėliau studijavo Eastmano muzikos mokykloje Ročesteryje (Niujorko valstija). Solistę remia Ročesterio Lietuvių paveldo bendruomenė. Nuo 2017 m. Miglė studijuoja Bostono universitete. Ji organizuoja ir dalyvauja daugelyje koncertų bei paramos rečitalių Ročesteryje ir Lietuvoje.

Su N. Katiliene M. Žaliukaitė-Limantas duetu padainavo Brahmsio „Keturi duetus“, op. 61, ir André Messenger Blanš Mari ir Mari Blanš duetą iš muzikinės komedijos „Mažieji Mišu“ bei Helenos ir Floristano duetą iš operetės „Veronika“, kurio metu abi vokalistės daug vaidino, išdykavo. Gaila, kad skardus N. Katilienės sopranas vis stebė švelnesnį mecosoprano tembrą. Garso balanso prasme geriau sekėsi Miglės duetai su D. Staponkumi. Wolfgango Amadeus Mozarto duete „Il core vi dono“ iš operos „Visos jos tokios“ bei Dvariono „Oi, užkilokit vartelius“ sklandžiai derėjo ne tik traktuotės, bet ir tembrai. Panašiai nuskambėjo tercetas „Soave sia il vento“ iš tos pačios Mozarto operos, kuriame taip pat norėjosi girdėti ne forsuotų garsų skambesį, o daugiau lengvumo, grakštumo.

Ryškiausiai M. Žaliukaitė-Limantas savo gebėjimus atskleidė kameriniame repertuare. Išraiškingai atliko Schumanno vokalinių ciklą „Karalienės Marijos Stiuart eilėraščiai“, op. 135, įdomiai, nuotaikingai ir su vaidybos elementais traktavo lietuviško repertuaro subtilybes Kazimiero Viktoro Banaičio dainoje „Atsiminimas“, Konrado Kavecko „Na tai kas“ bei Konstancijos Brundzaitės „Jei nebūtų saulės. Trys puslapiai iš Salomėjos Nėries dienoraščio“. Savo energingą prigimtį Miglė pabrėžė drąsiai, įžūliai atlikusi Georges'o Bizet Habanerą iš operos „Karmen“, ypač – Williamo Bolcomo dainą „Pakvaišusi moteris“ iš ciklo „Įkvėpsiu kalnų oro“ bei to

paties autoriaus „George“ iš ciklo „Kabareto dainos“ – vaikščiodama po salę, šukčiodama, persirenginėdama, mėtydama peruką, keisdama balso tembrą bei dinamiką.

Jauniausių festivalio dalyvių pasirodymams buvo skirti jaukūs Stasio Vainiūno namai. Balandžio 24 d. savo pasiekimus čia demonstravo žinomų atlikėjų ir pedagogų – pianisto Aido Puodžiuko ir smuikininko Dainiaus Puodžiuko – ugdytiniai. Tobulinęsi bei koncertuojantys įvairiose pasaulio šalyse, po keleto metų veiklos JAV sugrįžę į Tėvynę, Puodžiukai šiame koncerte parodė savo pedagoginio darbo vaisius. Išgirdome gana sudėtingus kūrinius, reikalaujančius profesinės brandos. Lietuvos muzikos ir teatro akademijos studentė Viktorija Viršilaite užtikrintai, susikaupusi solo pagriežė dvi dalis Bacho Partitos smuikui Nr. 1 h-moll ir Fritzso Kreislerio Rečitativą ir *scherzo*. LMTA magistrantė Agata Ursul dar brandžiau traktavo Bacho Partitos smuikui solo Nr. 2 d-moll Čakoną.

Nacionalinės M. K. Čiurlionio menų mokyklos vienuoliktokė pianistė Gabrielė Agilė Bajoraitė maksimaliai sukaupusi dėmesį paskambino Albano Bergo Sonatą, op. 1, ir Fryderyko Chopino *Scherzo* Nr. 2 b-moll, op. 31. Koncertą vedęs ir daug įdomios informacijos pateikęs muzikologas Vaclovas Juodpūsis pasidžiaugė suradęs duomenų, kad šios Bergo Sonatos premjera Austrijoje įvyko 1911 m., būtent tą pačią dieną, kaip ir koncertas. Palinkėkime šioms jaunoms atlikėjoms ir toliau taip kantriai tobulinti savo gebėjimus.

Balandžio 26 d. TDDM koncertavo tarptautinis kolektyvas iš Nyderlandų „Edson Ensemble“. Remi J. Edson (Remigijus Kažukauskas, fleita), Antonas Jakimenko (klarnetas), Ūla Klebanovaitė (smuikas), Audinga Musteikytė (altas), Gediminas Steponavičius (kontrabosas).

NUKELTA Į 3 PSL.

Muzikinis epochų diskursas

Mintys po sezono pabaigos koncerto su Modesto Pitrėno diriguojamu Lietuvos nacionaliniu simfoniniu orkestru ir Nareku Hakhnazaryanu

RITA ALEKNAITĖ-BIELIAUSKIENĖ

78-ojo Nacionalinio simfoninio orkestro sezono pabaigos programa klausytojams atskleidė į kitokio mąstymo muzikos stichiją išsirutuliojantį galingąjį romantizmą. *Galingąjį*, nes ir šiandien mūsų žmogiškoji padermė yra jo glėbyje. Romantinė muzika, poezija yra nesibaigianti išpažintis, raibuliojanti jausmų verpetais, kuriuos inspiruoja menininkai, apdovanoti įtaigiu, genialių jutimiškumu. Romantiškumas, kaip rašė Jose Ortega y Gassetas, „mumyse išlaisvino emocinę fauną“. Tai sakyтина ir apie Antonino Dvořáko Koncerto violončelei ir orkestrui h-moll, op. 104, muziką. Koncertą rašė kompozitorius, nejautęs potraukio violončelei. Tačiau kurdamas „simfoniją su būtina (*obligato*) violončele“ pajuto galimybę ja intymiai išsakyti tėvynės ilgėsį. Kūrinį pradėjęs Amerikoje, jį išplėtojo ir baigė Čekijoje, paskyrė Hanušui Wihanui. Koncertas buvo baigtas 1896 metais. Tačiau prasidėjo nauja epocha. Įamžinant kūrybą tapo svarbus technikos žodis. 1947 m. JAV buvo parduota 400 milijonų plokštelių su praeities ir dabarties muzika, kurią dievino talentingas naujų technologijų

kūrėjas Peteris Goldmarkas. Legendą byloja, kad jį nepaprastai jaudino Dvořáko Koncertas violončelei. Tačiau įrašą galima buvo klausyti tik daug kartų vartant, keičiant plokšteles. Tai paskatino „Columbia records“ kompanijoje dirbusį mokslininką praktiką Goldmarką greičiau, 1948 m. birželio 21 d., išleisti sukonstruotas siauresnių takelių, daugiau talpinančias 33,3 greičio vinilines plokšteles.

Tai reiškė, kad pasikeitė laikas. Koncerte Vilniuje, jau XXI a., jaunas ir talentingas violončelės meistras armėnas Narekas Hakhnazaryanas, kurdamas ekspresyvią partitūrą, atliepė romantikų šauksmą ir šiuolaikinio žmogaus dvasios nerimą. Herojinė pagrindinė tema sukūrė įtampos kupiną atmosferą. Girdėjome, kaip norėjo autorius, raiškų atlikėjų *risoluto*. Netgi lyrinė antroji tema (*dolce sostenuto*) virpėjo vidine energija. Puikiai tokiai vizijai pritarė valtornos, klarnetas, fleita. Romantišką nuotaiką kūrė ekspresyvus obojaus solo, kuriam pakako ir poetikos, ir ekspresijos. Kompozitoriaus biografai teigia, kad trečioji dalis – džiaugsmas mąstant apie grįžimą į tėvynę. Skambėjo puiki, natūrali žmogaus ekspresija, įkūnyta gerai intonuojančių orkestro grupių. Tačiau dirigentas

Narek Hakhnazaryan, Modestas Pitrėnas ir LNSO

N. ŽILINSKAITĖS NUOTR.

dar primiršo pasikartojančią problemą: pradėti kartu lėtųjų dalių frazes orkestrui dar reikėtų padėti. Solisto atlikimo meniškumas, jautrumas garso gyvybei, poetikai išprovokavo kūrinį solo. Atlikdamas tarsi kalnų viršūnėmis lig dangaus besidriekiančią skausmingą melodiją, Narekas Hakhnazaryanas patriotiškai priminė armėnų muzikos klasiko Komitaso 150-ąsias gimimo metines.

Alfredo Casellos divertismentas „Paganiana“ nuo romantizmo nelabai nutolo. Kūrinio prasmę M. Pitrėnas tarsi suvokė kaip

romantizmo inspiracijų jungtį su naujojo žodžio proveržiu. „Velniško“ smuiko negirdėjau, tačiau partitūra alsavo žaisme, gėrėjaisi antros dalies gracija, ažūru, gražiais dialogais, dinamikos kontrastais, atskirų instrumentų soliniais epizodais.

2016 m. girdėjome M. Pitrėno interpretuojamą Igorio Stravinsko baleto „Petruška“ siuitą. Šį kartą į naująjį, prieškarinio pasaulį mus įvedė jo baleto „Ugnies paukštė“ siuita. Atsispindėjo baleto herojų charakteriai, jų santykių žaismė. Orkestro grupės puikiai intonavo ir įgyvendino dirigento siekius kurti darnius

ansamblius, net jeigu kartais *tutti* ir susvyruodavo.

Šį kartą iš nelemtos akustikos „Compensas“ parterio klausiausi ne „metalinio“ mikrofonų garso, bet galėjau panirti į besikeičiančių epochų muzikos erdvę. Pajutau, kad teisūs mąstytojai, siejantys kultūrą su žmogaus dvasia. Atsipalaiduodama nuo paviršutiniškų būsimų prezidentų postringavimų apie kultūrą, džiaugiausi galėdama pajusti tai, kas gelbsti žmogų nuo vitalinės prapulties, kas idėjų chaose leidžia patirti dvasinio gėrio prasmę.

ATKELTA IŠ 2 PSL.

Šiuo metu keturi iš jų tobulinasi Amsterdamo konservatorijoje, o ansamblio vadovas R. Kažukauskas Utrechto konservatorijoje baigė džiazinio atlikimo ir klasikinės fleitos antrąsias bakalauro studijas bei magistrantūrą. Jis dar koncertuoja su Nyderlandų fleitų ansambliu „Blow Up“, *fusion* grupe „Tyrannei Flock“. Kaip rašoma „Sugrįžimų“ buklete, „Edson Ensemble“ įkurtas 2013 m. Utrechto konservatorijoje. Kolektyvui teko groti įvairaus žanro muziką, keisti kolegas, pritaikyti naujų instrumentuočių, todėl repertuaras aprėpia įvairių stilių muziką – nuo romantinės iki postmoderniosios, džiazio bei specialiai jiems rašytų ir paties R. Kažukausko aranžuotų kūrinių. Šiam sezonui ansamblis parengė džiazinę programą iš mažai girdėtų kūrinių ir pačių rašytų kompozicijų.

Visus programos Vilniuje kūrinius aranžavo ar adaptavo R. Kažukauskas, o antra koncerto dalis prasidėjo nuotaikingu jo kūrinium „Dear Baloo“. Gaila, kad pirmoje koncerto dalyje atliktos įvairių garsių autorių (Johno Coltrano, Vince'o Mendozos, Jorio Roelofa, Chicks'o Corea, Charlesio Minguso) kompozicijos skambėjo panašiai, gan monotoniškai, be kūrybinės ugnelės. Per koncerto pertrauką paaiškėjo, jog atlikėjai labai užimti studijomis,

gyvena skirtingose vietose ir sunkiai randa laiko drauge pagroti, o į koncertą Vilniuje vos spėjo atvykti. Kelionės nuovargis, matyt, nespėjo nuslūgti. Kur kas gyvybingiau šie puikūs profesionalai muzikavo antroje koncerto dalyje – įvairesne dinamika, ryškesnėmis kulminacijomis, įtaigesne ritmika. Koncerto pabaigoje nuskambėjo Duke'o Ellingtono „The Single Petal of a Rose“, jį nuotaikingai atliko R. Kažukauskas su G. Steponavičiumi, be kurio energingo ir meistriško muzikavimo nebūtų įmanoma džiaugtis įmantriais ritmais per visą koncertą.

Pasaulio lietuvių metams skirto XXI tarptautinio muzikos festivalio „Sugrįžimai“ iškilingas uždarymo koncertas įvyko balandžio 30 d. LR Vyriausybės rūmuose. Darbščių ir profesionalių Lietuvos muzikų rėmimo fondo darbuotojų pastangas prisidėti prie talentingų Lietuvos muzikų sugrįžimo savo apsilankymu ir sveikinimo kalbomis pagerbė Ministras Pirmininkas Saulius Skvernelis, užsienio reikalų ministras Linas Linkevičius, iki renginio pabaigos pasiliko kultūros ministras Mindaugas Viekiauskas, Pasaulio lietuvių bendruomenės pirmininkė Dalia Henke. LMRF direktorė ir festivalio sumanytoja Liucija Stulgienė kvietė įsigilinti į „Sugrįžimų“ svarbą ir finansiskai prisidėti prie galimybių organizuoti šiuos festivalius ir ateityje, nes kol

kas menkai suprantama, kad be svaresnės paramos šis ypatingos reikšmės renginys gali neišlikti.

Koncertas nudžiugino įvairiais aspektais: jaunos pianistės, dabar besidarbuojančios Barselonoje, Paulinos Dūmanaitės įkvėptu, pramingu išpūdingų kūrinių atlikimu; patyrusių profesionalų – Dresdeno filharmonijos styginių kvarteto įtaigiu, precizišku muzikos paveldo „perlų“ traktavimu; meistrišku japonų kilmės pianistės, Dresdeno C.M. von Weberio muzikos akademijos profesorės Rieko Yoshizumi skambinimu.

Koncerto programą pradėjo lietuviai. Tarptautinių konkursų laureatas tenoras Edgaras Davidovičius jautriai, kameriniu stiliumi padainavo Skarno dainą „Skriski, skriski Lietuvėlėn“ iš Giedriaus Kuprevičiaus miuziklo „Devynbėdžiai“. Jam subtiliai akompanavo patyręs koncertmeisteris Aleksandras Vizbaras. Po išpūdingo P. Dūmanaitės pasirodymo jie panašiai įsijautė atliko Algimanto Bražinsko „Ugnelę“, Algimanto Raudonikio „Švelnumą“, Franzo Leháro Sučongo ariją iš operetės „Šypsena šalis“ ir Salvatore's Cardillo „Catari, catari“ („Core 'ngrato“).

Temperamentingai, su ugnele Paulina paskambino Isaaco Albénizo „Uostą“, subtiliai Dvariono Valsą g-moll, o Chopino *Scherzo* cismoll, op. 39, dar labiau atskleidė

stipriąsias jos talento savybes – gebėjimą įsijauti iki pačių muzikos gelmių, perteikti turinį, vienisiai dramaturgiškai sujungti visą muzikos tėkmę. Ne be reikalo prieš koncertą kultūros ministras M. Kvietkauskas P. Dūmanaitę apdovanojo kasmetine „Jaunojo muzikos atlikėjo“ premija.

Antroje koncerto dalyje griežė Dresdeno filharmonijos styginių kvartetas, kuriam išėjus į sceną pasigedome jo įkūrėjos, gerai Lietuvoje pažįstamos smuikininkės Dalios Stulgytės-Richter. Pasirodo, dėl peties operacijos ji tik atlydėjo savo kolegas į Lietuvą, o savo pirmojo smuiko partiją patikėjo kolegei, Dresdeno filharmonijos simfoninio orkestro (beje, Dalia yra šio orkestro koncertmeisterė) smuikininkei Deborahi Jungnickel, kuri puikiai įsiliejo į šį kolektyvą. Antro smuiko partiją griežia Denise Nitel (Austrija), altu išskirtinai gražiu tembru muzikuoja Matanas Gilitchensky (Izraelis), violončele – Hansas-Ludwigas Raatzas (Vokietija). Visi jie – įvairių prestižinių konkursų laureatai. D. Stulgytė-Richter kolegas išmokė griežti ir Čiurlonio Styginių kvartetą c-moll, girdėjome *Allegro moderato* dalį. Reikia pripažinti, kad muzika liejosi labai gaiviai ir gražiai. Kiek blankesnį išpūdį paliko Gabrielio Fauré Fortepijoninio kvarteto Nr. 1 c-moll, op. 15, pirma dalis *Allegro molto*

moderato, nes beveik nesigirdėjo fortepijono partijos. Fortepijono dangtis buvo vos praveratas, garšas sklido silpnai, todėl liejosi tik išraiškingas stygininkų muzikavimas. Visai kitaip suskambo romantiškas Schumanno keturių išpūdingų dalių Fortepijoninis kvintetas Es-dur, op. 44. Aukštai pakėlus fortepijono dangtį, jau girdėjosi profesorės R. Yoshizumi ansambliskai tiksliai atliekama virtuozinė, labai sudėtinga fortepijono partija. Kvartetui griežiant visada žavi labai gražus, puikiai suderintų instrumentų skambesys, taurus, preciziškas muzikavimas, išraiškingas tarpusavio bendravimas sklandžiai perimant temų pravedimus, ryškiai, profesionaliai pateikiama kūrinio forma.

Dieną prieš šį koncertą, balandžio 29-ąją, Vilniaus Karoliniškių muzikos mokykloje D. Stulgytė-Richter, M. Gilitchensky ir H.-L. Raatzas vedė atviras meistriškumo pamokas, į kurias susirinko daug klausytojų. Ten šie muzikai įrodė, kad puikiai dirba pedagoginį darbą, įkvėpti jiems meilę muzikai. Tikėkimės, kad mūsų valdžia supras „Sugrįžimų“ svarbą ir kitais metais vėl sulauksime gausaus talentingų muzikų būrio. Būtina padėkoti festivalio globėjams, rėmėjams, partneriams, o ypač – Rasai ir Kaziui Starkevičiams, Reginai Gytei Narušienei ir Šarūnui Biručiu.

Didžioji sonata Paliesiaus dvare

Išpūdžiai po Vladimiro Tarasovo ir Vladimiro Čekasino programos „La Sonata Grande“

JŪRATĖ KUČINSKAITĖ

„Akustika kaip Berlyno filharmonijoje“, – po koncerto žavėjosi Vladimiras Tarasovas, išsklaidydamas mano abejones dėl galimo mušamųjų rezonavimo su akmeninėmis „Pasagos“ salės sienomis Paliesiaus dvare, kur drauge su ilgamečiu kūrybiniu bendražygiu Vladimiru Čekasinu pristatė programą „Didžioji sonata“ („La Sonata Grande“). Perkusininkas džiugavo, kad šioje išskirtinės akustikos salėje jiedu galėjo valdyti plačiausią dinamikos skalę – nuo pastelinių *pianissimo* potėpių iki dramatiško *fortissimo*.

Prisipažinsiu, paskutinį balandžio sekmadienį vykdama į šį nuo didžiųjų Lietuvos džiazų centrų nutolusį kampelį būgštavau, kad džiazas žvaigždėmis lyjantis „Kau-nas Jazz“, tą patį sekmadienį pristatęs Bobby McFerrino programą ir dar du renginius, nuvilios potencialius klausytojus. Juk ne paslaptis – Lietuvos džiaz festivaliuose dažnai matome tuos pačius veidus, kad ir kur jie vyktų. Kad būgštavimai buvo beprasmingi, supratau vos atvykusi, ieškodama vietos automobiliui. Du Lietuvos džiaz patriarchai Tarasovas ir Čekasinas traukia lyg magnetas. Nesvarbu, kad į koncertą tenka vykti per šimtą kilometrų, nesvarbu, kad kažkur už kito šimto kilometrų vyksta kitas solidus džiazas renginys, o bažnyčių varpai skambina Atvelykį. Juk drauge grojančius šiuos džiaz grandus Lietuvoje išgirsti galima tikrai retai – pastarąjį sykį jų duetą girdėjome 2013 m. „Vilnius Jazz“, o 2017-aisiais jie pradžiugino istoriniu koncertu su trumpam atgimusi legendiniu Viačeslavo Ganelino trio, kai pelnė Nacionalinę kultūros ir meno premiją.

Gausiai publikai jau penktą dešimtmetį drauge muzikuojantys

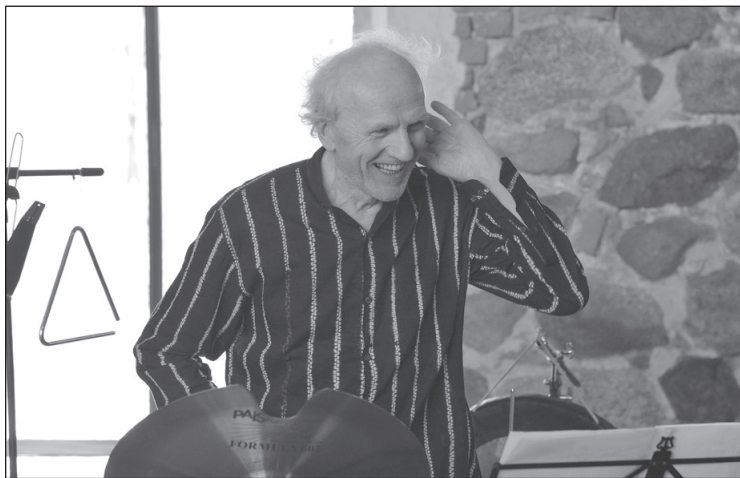
Vladimiras Čekasinas

Čekasinas ir Tarasovas pristatė projektą „Didžioji sonata“ – muzikinę fantaziją Sergejaus Prokofjevo Septintosios fortepijoninės sonatos temomis. Jau keletą metų su Prokofjevo temomis „flirtavę“ kūrėjai subrandino grandiozinę programą, kurios pasaulinė premjera praeitą rudenį įvyko Šendženo „Oct-Loft“ džiaz festivalyje Kinijoje, o lietuviškoji – Paliesiaus dvare.

Šioje programoje duetas pratęsė dar Ganelino trio suformuotą džiazą ir akademinės muzikos dialogą – estetiką, įvardijamą Vilniaus džiaz mokyklos pavadinimu. Nors akademinė muzika ar jos temos džiaze sutinkamos ne taip jau retai, Vilniaus džiaz mokyklos kūrėjai iš akademinės muzikos perėmė ne tik (ne tiek) pačias temas, kiek jų plėtojimo ir formos principus. Dviejų Vladimirų „Didžioji sonata“ užaugo į tipišką trijų dalių sonatos formą su aktyviomis kraštinėmis ir spalvinga, filosofiška vidurine dalimi. Tačiau įprastą sonatos formą jie užpildė neįprastu turiniu. Vos pristatę iš Prokofjevo pasiskolintus pagrindinės ir šalutinės temos motyvus, atlikėjai ėmė juos plėtoti sava kryptimi, įviliodami klausytojus į intriguojantį savitų kūrybos vizijų labirintą – bemaž valandos trukmės

fantaziją, kurioje už kiekvieno posūkio laukė netikėti susitikimai su garsios Prokofjevo sonatos motyvų „atplaišomis“.

Fantazija fortepijoninės sonatos temomis, žinoma, neapsiėjo be paties fortepijono, kuriuo tiesiog meistriškai skambino Čekasinas. Unikalusis Čekasinas, tikras garsų magas, ne tik pūtė saksofoną ar išsyk du, bet ir vedė iškalbingas melodines linijas balsu, o pasitelkęs elektroniką – ir balsais *a cappella* su pačiu savimi: per elektronines modifikacijas vos kelių natų motyvas užaugdavo į daugiabalsius, išplėtotus vokaliinius ar instrumentinius epizodus. Sykais atlikėjas tapdavo savotišku muzikinio veiksmo komentuoju, tarsi stebiniu jį iš šalies ir palydiniu taikliomis balso ar instrumentinėmis replikomis. „Didžiojoje sonatoje“ Čekasinas atsiskleidė ir kaip meistriškas pianistas, prikaustęs dėmesį jau pačiu pirmu ryžtingu temos eksponavimu. Tačiau tuoj pat Prokofjevo melodija subyrėjo į atskirus elementus, iš kurių augo ištisi improvizaciniai epizodai, o jos ritminis piešinys tapo savotišku *leit-rifu*, suskambančiu vis kitomis Tarasovo perkusijos spalvomis, įtaigiai perteikiant Prokofjevo ritmų energiją

Vladimiras Tarasovas

A. JAKŠTO NUOTRAUKOS

ar subtiliai lydint skaidrios lyrikos epizodus. Papildomų spalvų dueto kuriamam muzikiniam audiniui suteikė ir Čekasino valdomi klavišiniai. Tačiau, žinoma, svarbiausi Čekasino raiškos instrumentai – saksofonas ir balsas. Su jais maestro geba ir bartis, ir gailiai verkšlenti, ir nedrąsiai abejoti ar siautulingai šėlti, o sykais uždainuoti mūsų scenose nedažnai girdimu gerkliniu dainavimu, puikiai paryškinančiu rūstų Prokofjevo Septintosios programinių paveikslą. Čia derėtų priminti, kad šią sonatą kompozitorius sukūrė karo metais, ta aliuzija išliko ir „Didžiosios sonatos“ muzikinėje drobėje, ypač baigiamosiose variacijose, kur tema keliavo per įtaigius žanrinius paveikslėlius: skambėjo groteskiško maršo stiliumi, slydo į bliuzą ar svajingą preliudą, išsiliejo tikroje mušamųjų batalijoje. Tačiau ne karo vaizdų kūrimas, ko būtų galima tikėtis iš mušamųjų tokiame kontekste, buvo ryškiausia Tarasovo vedama dramaturginė gija. Jo mušamieji ir perkusiniai instrumentai – tikras tembrų lobynas, kuriame spalvingai suskamba net mažiausias varpelis, – tapo lygiaverčiais muzikinio dialogo dalyviais, kuriančiais subtilią spalvingą

aplinką ar įtaigias pasikartojančias struktūras bei solo epizodus.

„Didžiojoje sonatoje“ Prokofjevo kūrinio fragmentai bei improvizacijos jų pagrindu lydėsi į vientisą muzikinį paveikslą, o jo kūrėjai stebino vadinamuoju „alkūnės jausmu“, papildydami ir pratęsdami vienas kito mintis, regis, kvėpuodami vienu kvėpavimu. Du muzikos dramaturgai su nepaprasta laisve ir fantazija, pasiremdami vos keliomis Prokofjevo temomis, sukūrė veik simfoninį paveikslą, dar sykį patvirtinę, kad taisyklės šiems meistrams nėra parašytos – jie patys kuria savo žanro taisykles, atskleisdami, kaip toli gali nuvesti dviejų kūrėjų fantazija.

„Kodėl Prokofjevas?“, – po koncerto pasiteiravau Tarasovo ir išgirdau atsakymą, kokio ir tikėjau: „O kodėl gi ne?“ Garsusis perkusininkas dar patatviravo, kad kitam Šendženo džiaz festivaliui drauge su Čekasinu rengia naują programą, kurioje ketina „panardyti“ po Igorio Stravinskio kūrybą. Belieka tikėtis, kad ir tą programą turės galimybę išgirsti Lietuvos klausytojai. Ir galbūt tai vėl įvyks salėje, kurios akustika „kaip Berlyno filharmonijoje“.

Muzika

Lietuvos kamerinio orkestro sezono pabaigos koncertas

Lietuvos kamerinio orkestro programa sezono baigiamajam koncertui žerėjo. Reikšmingiausią jos dalį apėmė šventiški koncerto žanro kūriniai, kiti opusai taip pat dalijosi smagia energija. Sezono finale šėlo Wolfgango Amadeus Mozarto Simfonija Nr. 11 D-dur, Arvydo Malcio Koncertas smuikui, altui ir styginiams, Artūro Mikoliūno „Boružių piemuo“ styginiams ir didžiajam būgnui bei nuostabiausioji Mozarto Koncertinė simfonija (*Sinfonia concertante*) smuikui, altui ir orkestrui Es-dur. Programos idėja suderino margaspalvius maršo, šokio pobūdžio skambesius ir jų kontrastus su liūdnei mąšliomis mintimis.

R. ŠEŠKAICIO NUOTR.

Kibirškčiuojančios, taigi lengviau išgirstamos muzikos sanaupta kėlė rimtesnių iššūkių atlikėjams, taip pat mūsų kompozitoriams. Solavo smuikininkas Džeraldas Bidva bei altininkas Hartmutas Rohde iš Vokietijos, dirigento pareigos buvo patikėtos Vilmantui Kaliūnui. Pralinks-mėjus po vakarą pradėjusios Mozarto Vienuoliktosios simfonijos, kuri lyg asocijavosi su džiugiomis fanfaronėmis, išaugo alkis ir jautrumas muzikai. Todėl Malcio Koncertas, nors

atliktas karštai išstudijavus ir įsijautus, liko iškėlęs neatsakytus jo formos ir autorinės kalbos klausimus. Galbūt kompozitorius čia perteikia neįreminamą kasdienybės tėkmę, pasak jo, „nūdienos kultūros sluoksni, šandieninį nervą, žmogaus svajones ir klystkelius“. Kūrinys gimė paprašius altininkui Jurijui Bašmetui, pirmą kartą pagriežtas Maskvos filharmonijos P. Čaikovskio koncertų salėje.

Turime net keletą kūrybos aistras atsidavusių atlikėjų, rašančių

muziką. Arvydas Malcys yra Lietuvos nacionalinio simfoninio orkestro violončelininkas. Kitas veržlus šio kolektyvo muzikantas ir kūrėjas yra fagotininkas Artūras Mikoliūnas. Jo pjesę orkestrui girdėjome šiame koncerte, V. Kaliūnas yra dirigavęs jau ne vieną jo kūrinių. „Boružių piemuo“ styginiams ir didžiajam būgnui (jo partiją išraiškingai perteikė Andrius Rekašius) prasideda dainelės „Dievo karvute, skriski į dangų“ motyvėliu, regis, su manytu kompozitoriaus (šių eilučių autorė žino kitokią gaidą). Vėliau, garsais vaizdingai atkuriant vabalėlių skraidymus ir nutūpimus, muzika, regis, transformuojasi į ritualinį, beveik transo būklę pasiekiantį šokį.

Šokio grakštumas plačiąja prasme Mikoliūno pjesę sujungė su Mozarto *Sinfonia concertante*. Tačiau šios Koncertinės simfonijos lengvumas yra slėpiningas. Jos grakštumas kyla ne iš vienaplaniškumo, bet iš

subtilumo. Čia virtuoziški ne tik grojimo tempas ir blizgesys, bet ir muzikos audinys bei jo kaita. Todėl atrodo, kad solistas ansambliuoti nebuvo lengva, svečiui altininkui apskritai ši interpretacija susiklostė nesėkmingai, įskaitant frazės praleidimą laiku neįstojus ir pan. Prasiidėjusi pilnakrauję mocartiška orkestro įžanga, pabaigoje Koncertinė simfonija išsiderino. Tačiau iš esmės girdėjome nemažai tikro Mozarto, jo sudėtingiausios stilstikos – simfoninės operos, kuri ir sudaro Koncertinės simfonijos kalbėsenos pagrindą; tokio Mozarto savo padangėje nedažnai aptinkame.

Būtų dar smagiau, jei muzikos spinduliai galėtų laisvai skliti koncerto salėje ir pasiekti kiekvieną klausytoją, priešingai nei lemia Valdovų rūmų Didžiosios renesansinės menės akustika.

RITA NOMICAITĖ

Šokio dienoraščiai

Balandis ir dešimt gegužės dienų

HELMUTAS ŠABASEVIČIUS

Balandžio 11 d.

Senokai rodytas Ludwigo Minkaus „Don Kichotas“ sudomino naujais vaidmenimis – didesniais ir mažesniais, tačiau pastebimais ir suteikusiais šiam senoviniam baletui naujų atspalvių ir naujos energijos. Spektaklyje taip pat dalyvavo svečias iš Ukrainos nacionalinės operos Denysas Nedakas, jis šoko Bazilį ir padėjo Olesiai Šaitanovai sukurti žavingą Kitri paveikslą. Gatvės šokėjos vaidmenį pirmą kartą atliko Daria Olefirenko – šoko temperamentingai, artistišškai, tačiau kol kas tarp jos ir Espados (Stanislavas Semianiura) dar neįsijiebė kibirkštis, leidžianti šiai porai dėl žiūrovų dėmesio konkuruoti su pagrindiniais spektaklio herojais. Nudžiugino ir mažesnis debiutas – Greta Gylytė išvaizda, šokiu ir vaidyba antro veiksmo pradžioje sukūrė aistringą ir paslaptingą Čigonės paveikslą, jam atsiskleisti padėjo ir Danielio Dolano Čigono gaivališkas šokis. Don Kichoto vizijos paveiksle – dar viena nauja partija: Marija Kastorina lengvais, grakščiais šuoliais, gracingais gestais, gyva veido išraiška perteikė žaismingo Amūro biografiją; trečiame veiksmė įterptinę variaciją tvirtai ir ryškiai pašoko Julija Stankevičiūtė. Šmaikščiai ir įtaigiai Sančos Pančos vaidmenį pirmą kartą atliko Karolis Šemetas, o vienos iš Kitri draugių partiją parengė Mel Bombardo.

Balandžio 18 d.

Šokio teatre įvyko M.K. Čiurlionio menų mokyklos Baletų skyriaus moksleivių kompozicijų vakaras, jau tapęs tradiciniu, suteikiantis progą moksleiviams parodyti savo kūrybinius gebėjimus, leidžiantis atskleisti jų artistinėms ambicijoms. Dviejų dalių programoje savo kūrinius – iš viso keturiasdešimt vieną kompoziciją – pristatė ketvirtos–tryliktos klasių moksleiviai. Įsiminė septintokės Elzės Sadauskaitės jausmingai sušokta Charleso Aznavouro „Une vie d’amour“, choreografinės formos požiūriu rišlus, sklandus, gerai atliktas Mildos Luckutės, Elijos Petravičiūtės, Dorotėjos Navickaitės ir Jono Bernardo Kertenio epizodas pagal Johano Trocho „Nightly Peculiarities“, rafinuota, stilinga Paulinos Čistovaitės „Šiuolaikinė variacija“ pagal Gioachino Rossini muziką, Gabrielės Bagdonaitės sukurta „Krytis“ pagal Ludovico Einaudi muziką (šoko Agnė Juškaitė ir Svajūnas Valiūnas).

Balandžio 24 d.

Gana retas įvykis baletų aplinkoje – Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejus pakvietė į parodą „Meilė šokiui“, skirtą vienai garbiausių XX a. II pusės Lietuvos

balerinų Leokadijai Aškelovičiūtei. Muzikos skyriaus darbuotojų parengtoje ekspozicijoje – balerinos nuotraukos, kostiumai ir jų detalės, grimo stalelis, menantis XX a. paskutinius dešimtmečius. Aštuoniasdešimtmetį neseniai atšventusi jubiliatė negalėjo atvykti į parodos atidarymą dėl vyro Sauliaus Razmos ligos, tačiau apie ją prisimini- mais pasidalino baletų istorikas ir kritikas Žilvinas Dautartas, baletų solistas, balerinos partneris Vytautas Kudžma, choreografas Elegijus Bukaitis. Parodos proga rodomi archyviniai filmai, įamžinę Leokadijos Aškelovičiūtės šokį. Juose – Auroros debiutas „Miegančiojoje gražuolėje“ 1959-aisiais ir paskutinis spektaklis – ta pati „Miegančioji gražuolė“ – tik jau 1987-aisiais; duetai iš spektaklių „Romeo ir Džuljeta“, „Panelė ir chuliganas“ (su Vytautu Kudžma), „Eglė žalčių karalienė“ (su Česlovu Žebrausku) ir kt.

Balandžio 27 d.

Eglės Tulevičiūtės ir Kristijono Sipario arbatvakaryje „Senojo Vilniaus ikonos“, sukurta pagal teatrologės ir dramaturgės Gražinos Mareckaitės knygą „Šiapus ir anapus Vilniaus vartų“ ir šią dieną skirtame autorės jubiliejui, – keli netikėti baletų istorijos štrichai: apie vilnietį pianistą, Valstybės teatro dirigentą Leibą Hofmeklerį, dirgavusį baletų trupės spektakliams per gastroles Monte Karle ir Londone 1935-aisiais, taip pat apie Gražinos Mareckaitės mamą Veroniką Žižmaraitę-Mareckienę, mėgdavusią namų koncertuose svečius nudžiuginti šokio scenomis, tarp jų – ir „Mirštančios gulbės“ interpretacija (ši epizodą, skambat šelako plokštelės melodijai iš antikvarinio gramofono, nuotaikingai improvizavo Kotryna Kvedarytė).

Balandžio 31 d.

Viena iš Vilniuje veikiančių baletų mokyklų – Neli Beliakaitės Baltijos baletų akademija – pakvietė į spektaklį „Alisa stebuklų šalyje“ Lietuvos nacionaliniame operos ir baletų teatre. Vieno veiksmo spektaklio, trukusio valandą ir penkiolika minučių, choreografiją sukūrė Neli Beliakaitė ir Laura Radzevičiūtė, Joby Talboto muziką aranžavo „Meno erdvės“. Animuotos scenografijos („Tili Stage“) fone pasakojama Lewiso Carrolllo knyga paremta istorija, kurioje dalyvavo daugybė įvairaus amžiaus šokėjų (akademijos vadovė informavo, kad šiuo metu mokosi apie tūkstantis du šimtai vaikų). Vyresniesiems teko atsakinga užduotis sužiūrėti mažyliams, kūrybiškai dalyvavusius numatytoje grupinėse kompozicijose. Šalia jų svarbesnius vaidmenis kūrė baletų artistai ir solistai Mantas Daraškevičius (Baltasis Triušis), Ignas Armalis (Vikšras), Agnė

Steponkevičiūtė (Gėlė). Buvo labai įdomu scenoje vėl pamatyti Gytę Dirmaitę, buvusią LNOBT solistę, šiuo metu gyvenančią ir dirbančią Prancūzijoje. Ji sukūrė išraiškingą, groteskišką Karalienės paveikslą, atskleidžiantį kur kas įvairesnį jos amplitudą, nei jai leido parodyti Snieguolės („Snieguolė ir septyni nykštukai“) ar Gerdos („Sniego karalienė“) vaidmenys.

Gegužės 2 d.

Iškilmingą šventinį koncertą Lietuvos nacionaliniame operos ir baletų teatre surengė Lietuvos tarptautinė baletų akademija. Taip pernai pasivadino Eglės Špokaitės baletų mokykla, šiemet švenčianti dešimties metų jubiliejų. Koncertą, kurį vedė aktorė Dalia Michelevičiūtė, pradėjo *défilé* – iškilmingas paradas, turintis gilią tradiciją Paryžiaus operoje, kurio metu į sceną suėjo akademijos moksleiviai. Šis režisūrinis akcentas veikiausiai buvo sumanytas numatyti koncerto viešniai – Paryžiaus operos *étoile* Dorothée Gilbert – pagerbti, nors ji dėl netikėtos traumos į Vilnių atvykti negalėjo. Ją pakeitė Olandijos nacionalinio operos ir baletų teatro pagrindiniai solistai Maia Makhateli ir Arturas Šesterikovas, jau porą kartų viešėję Lietuvoje. Pirmoje koncerto dalyje parodyti moksleivių epizodai, iš kurių labiausiai įstrigo improvizacija Cesare Pugni „Pas de Quatre“ temomis bei „Valpurgijų naktis“, kuriai akompanavo Balio Dvariono muzikos mokyklos orkestras (dirigavo Martynas Staškus), taip pat kompozicija, kurią vyresniųjų klasių moksleivės atliko pritariant chorinio dainavimo mokyklos „Liepaitės“ merginų chorui (dirigavo Jolita Vaitkevičienė). Antrąją dalį su gaivališku kūriniu, sujungiančiu klasikinio ir šiuolaikinio šokio principus, pradėjo Kauno šokio teatro „Aura“ artistai, vėliau pasirodė baletų solistai. Savos kūrybos kompoziciją su jai būdingu įsijautimu į muziką, įprasminomomis pozomis, šoko Klaipėdos muzikinio teatro solistė Beata Molytė drauge su Ignu Armaliu; *pas de deux* iš Aleksandro Glazunovo baletų „Raimonda“ stilingai atliko Olga Kononšenko ir Romas Ceizaris, efektingą „Don Kichoto“ trečio veiksmo *pas de deux* šoko Kristina Gudžiūnaitė ir Genadijus Žukovskis. Baletų artistų programos kontekste įdomu buvo matyti buvusias mokyklos auklėtines, dabar – M.K. Čiurlionio menų mokyklos Baletų skyriaus moksleives Kotryną Rudych ir Dorotą Andriuskevič. Svečiai iš Olandijos sužavėjo skirtingos choreografinės stilištos kūrinių. Su romantiniu įkvėpimu, įdomiais individualaus ir duetinio šokio akcentais jie perteikė Žizel ir Alberto meilės istoriją iš Adolpheo Adamo baletų „Žizel“ antro veiksmo, o

Mantas Daraškevičius ir Gytė Dirmaitė spektaklyje „Alisa stebuklų šalyje“ (Neli Beliakaitės Baltijos baletų akademija)

M. ALEKSO NUOTR.

koncertą baigė įspūdingu olandų choreografo Hanso van Maneno duetu „Trois Gnossiennes“ pagal Erico Satie muziką.

Gegužės 4 d.

Trijų koncertų seriją Lietuvos tarptautinė baletų akademija surengė Šokio teatre – jų programa siek tiek keitėsi, bet esmė liko ta pati: šokiu pristatyti visą šio meno vystymąsi. „Septyniais šuoliais per šokio istoriją“ sumanytoja akademijos vadovė Kristina Sliesoraitienė pasiūlė septynis vienas su kitu susijusius šokio raidos etapus – „Ludviko Saulės baletas“, „Liaudies šokis“, „Romantinis šokis“, „Klasikinis šokis“, „Modernusis šokis“, „Neoklasikinis šokis“ ir „Šiuolaikinis šokis“. Kiekvieną dalį trumpai pristatė vaizdo siužetas (režisierė Greta Švelnytė), o akademijos įvairių grupių moksleiviai stengėsi perteikti šių laikotarpių nuotaiką mokytojų sukurtais choreografinėmis kompozicijomis.

Gegužės 6 d.

Pavasaris – egzaminų metas visose mokyklose. Pagrindinį specialybės atsiskaitymą turėjo ir Lietuvos muzikos ir teatro akademijos Šokio studijų programos (klasikinio šokio specializacija) bakalaurai, egzaminas vyko Šokio teatre. Darbų vadovai – profesorius Petras Skirmantas ir lektorė Rūta Kudžmaitė. Šiais metais diplomus gaus dešimt šokėjų, visi jie daugiau ar mažiau žinomi šokio pasaulyje. Tai Neli Beliakaitė, Neringa Česaitytė, Greta Gylytė, Ugnė Milerytė, Eimantė Šeškutė, Julija Turkina, Ignas Armalis, Ernestas Barčaitis, Jeronimas Krievickas ir Jonas Laucius. Egzamino prologas – iškilmingas *défilé* pagal Piotro Čaikovskio muziką (choreografė – Beliakaitė), o pagrindinė dalis sukomponuota iš trijų skyrių. Pirmoje studentai atliko vadovų sukurta kompozicijas: merginos – Kudžmaitės „Grand“ pagal Michaelo Cherry ir Antoinette Peloso muziką, vaikinai – Skirmanto „Lėtą tango“ pagal Sebastiano Iradiero muziką. Vėliau buvo atliekamos klasikinio repertuaro variacijos, o galiausiai pristatyti studentų savarankiški choreografiniai darbai. Iš jų labiausiai įstrigo ir pasirodė verta

tolesnio plėtojimo Gylytės sukurta ir atlikta „Šokėja“ pagal Onės Baliukonės eilėraštį – įtaigios ir aiškos choreografinės formos, emociniu požiūriu paveiki, asmeniškai išgyventa, nes šokdama artistė ir skaitė eilėraštį. Išradingai sukomponuotas ir Česaitytės epizodas „Feeling“ pagal baletų žmonėms puikiai žinomą Adolpheo Adamo baletų „Žizel“ antro veiksmo muzikos fragmentą – šį kūrinių laisvai, be įtampos, bet su aiškiu emociniu indėliu atliko Gylytė. Stilištokai vientisas, nepretenzingas, lakoniškas pasirodė ir Laucius „Thrust“ pagal Dano Romero kūrinių „Annie“, jį šoko Baletų skyriaus moksleivė Viltė Lauciūtė. Maloniai nustebino Milerytė, LNOBT dažniausiai šokanti kordebaletė – egzaminui ji parengė ir gerai pašoko variaciją iš Ludwigo Minkaus „Bajaderės“ Šešėlių scenos, taip pat jausmingai atliko savo pačios sukurta „Dentro del alma“ pagal Yannicko Lebossé muziką.

Gegužės 10 d.

Klasikinio šokio technikos egzaminą surengė ir M.K. Čiurlionio menų mokyklos Baletų skyrius; Šokio teatro scenoje per ilgus metus kauptą meistriškumą rodė Saulė Auglytė, Paula Krivickaitė, Viltė Lauciūtė, Kamilė Pilibaitytė (mokytoja Audronė Domeikienė) ir Martynas Čiučiulka (mokytojas Danielius Kiršys) – visi pažįstami iš mokyklinių spektaklių, koncertų, pernai surengto koncerto „Romantizmo svajos“. Kur nusidrieks jų profesiniai keliai, paaiškės po paskutinio kompetencijų vertinimo egzamino birželio 7 d.; o pirmajame malonu buvo stebėti klasikinę egzamino struktūrą su jos ritualais – iškilmingu atramų išnešimu po pirmosios *exercice* dalies (šią užduotį ypač susikaupę atliko jaunesniųjų klasių moksleiviai berniukai), reveransais egzaminui pasibaigus – ir komisijai, ir žiūrovams, ir akompaniatorėms.

P. S. Balandžio 26 d. Lietuvos nacionaliniame operos ir baletų teatre įvykusiai „Baletų triptiko“ premjerai bei balandžio 29 d. prasidėjusiam festivaliui „Naujas Baltijos šokis“ prireiktų atskirų dienoraščio puslapių.

Šokio pasaulyje ir už jo ribų

Festivalio „Naujasis Baltijos šokis ’19“ spektakliai (I)

TAUTVYDAS URBELIS

Satchie Noro ir Silvain Ohl „Origamis“

Katedros aikštėje stovinčio krovinių konteinerio sienos prasiskiria ir keturkampis objektas transformuojasi į daugiakampę pasirodymo erdvę. Kartu su kintančia plieno struktūra į orą pakyla Satchie Noro, kuri kartu su konstruotoju Silvainu Ohlu pasiūlo atidžiau žvilgtelti į žmogaus ir mašinos santykį pasirodyme „Origamis“.

Pasirodymo erdvė pamažu tampa šokėjos partneriu. Besitransformuojantis konteineris išsiskiria savo gabaritais ir proporcijomis. Smulkus Noro kūnas plastiškais judesiais ima tyrinėti šį milžinišką objektą.

Kontrastingos proporcijos tampa socialinės ir ekonominės nelygybės metafora. Krovininis konteineris, stovintis centrinėje Vilniaus aikštėje, puikiai atspindi šią situaciją. Tarsi nuolatos besiplečiančios globalios industrijos vėliavnešys, šis objektas žymi neproporcingo vartojimo grėsmes. Dideliame aukštyje, nenaudodama jokių saugos priemonių, šokėja mėgina užmegzti ryšį su simboline galia pulsuojančiu objektu.

Žmogaus ir mašinos santykio subtilumas puikiai atsiskleidžia didžiuliui kirviui atsidūrus ant transformuoto konteinerio stogo stovinčios Noro rankose. Šokėja pradeda jį sukti, tarsi kapodama nematomus paviršius, o intensyvjantis lietus sustiprina pavojaus nuojautą. Vienas klaidingas judesys, ir šiuolaikinio šokio pasirodymas gali virsti kraupia tragedija. Tačiau šį kartą klaida neįvyksta.

Galbūt esminis skirtumas tarp žmogaus ir mašinos yra klaidos galimybė. Būtent trikdžiai ir klaidos, o ne tobula veiksmų seka įaudrina

vaizduotę ir aktyvuoja bendražmogiškumo erdvę. Šioje trapioje erdvėje mašina vis dar išlieka neįjaukiu naujakuriu.

Marlene Monteiro Freitas „Iš dramblio kaulo ir mėsos – skulptūros irgi kenčia“

Mitinio Pigmaliono noras atgavinti skulptūrą ir Alaino Resnais kartu su Chrisu Markeru sukurtas kolonializmą kritikuojantis filmas „Statulos irgi miršta“ („Les statues meurent aussi“, 1953) tampa įkvėpimu Marlene Monteiro Freitas pasirodymui „Iš dramblio kaulo ir mėsos – skulptūros irgi kenčia“.

Amžinoje rimtyje sustingę erdviniai kūnai ne tik miršta, prisikelia, bet ir, svarbiausia, geba reikšti mūsų troškimus. Nepriekaištinga choreografija supina grobuoniškus imperializmo troškimus ir antikinės mitologijos siužetus.

Impozantiškais mėlynais kostiumais vilkinčių šokėjų spazmiški judesiai išvengia linijinio naratyvo rėmų. Pasirodymas banguoja tarp statikos ir judesio, garso ir tylos. Periodiškai salėje nuskambantis garsinis signalas tarsi imperatyvus supergo įspėja šokėjus, bet šie išspėjimai galiausiai susilieja į pulsuojančią tėkmę. Ritualinis judesys nustelbia utilitarizmo geismą, išreikštą šaižiu garsu.

Perkreipti šokėjų veidai ir trūčiojantys kūnai kuria gyvą dialogą su filmu „Statulos irgi miršta“. Kolonijinė ekspansija iškreipia mūsų pasaulius ir naikina kūnus bei kultūras. Ir šiandien besitęsiančio imperializmo galia deformuoja pavergtuosius. Egzistuoti reiškia paklusti pavergėjo fantazijai. Kolonijinėje sąmonėje Afrikos kultūra tampa statiška savo pačios karikatūra, sukurta Vakarų pasaulio geismams tenkinti. Menas, kultūra ar tarpusavio ryšiai įgyja tik vakarietiškame žvilgsnyje. Būtent

tai yra tikrasis groteskas, tikrasis Vakarų civilizacijos siaubas. Šokėjų grimasos, jų perkreiptos galūnės ar veidu tekantis netikras kraujas tėra nuoroda į nenusakoma destruktija persmelktą istoriją ir ją tęsiančią dabartį.

Bassam Abou Diab „Giliai po oda“

Karas yra be galo kūrybingas procesas. Iškiliausias jo kūrinys – naujo tipo kūnai. Kūnai be galūnių, kūnai sudarkytais veidais, metalo pilni kūnai, galiausiai kūnai be gyvybės ženklų. Svaiginančios galimybės. Tačiau jeigu esate senamadiškas ir norite per karą išlaikyti savo kūną vientisą ir pulsuojantį gyvybę, Bassamas Abou Diabas yra pasiruošęs jums padėti. „Giliai po oda“ pasiūlo kelias taktikas, kaip išgyventi dramatišką susidūrimą su nepaimama karo palydove – bomba.

Jau pasirodymo pradžioje Abou Diabas užmezga su publika dialogą. Jis kalba apie trijų Libano karų istoriją ir asmenišką patirtį per konfliktą. Mokėti išgyventi bombos sprogimą reiškia išgyventi karą. Bent taip gali pasirodyti pradžioje. Viskas prasideda nuo paprastų judesių – griūti, risti, keltis, išgyventi. Tačiau ilgainiui bombos tampa galingesnės, judesiai sudėtingesni, o karas atsiskleidžia kaip nenumaldoma galios mašina, nuo kurios atsiriboti negalime nė vienas. Ima aiškėti, kad karas nėra tik bombos ir taktika jų išvengti. Karas ištis išskverbia giliai po oda, į kiekvieną kūno ląstelę, ir radikaliai pakeičia žmogų. Nuolatinė bombos grėsmė deformuoja realybę – sprogimas peržengia fizinio įvykio ribas ir palieka galias traumas dalyvių sąmonėje.

Abou Diabo pasakojimas kupinas melancholiško humoro ir ironijos, rodos, paskutinių ginklų prieš karo beprotybę. Jame susipina

Scena iš spektaklio „Iš dramblio kaulo ir mėsos – skulptūros irgi kenčia“

Euripides Laskaridis spektaklyje „Titanai“

asmeniniai išgyvenimai ir kritika pasaulio galingųjų atžvilgiu.

„Giliai po oda“ praplečia šokio ribas – jis tampa ne tik vizualia išgyvenimų išraiška, bet ir išgyvenimo sąlyga. Šokti reiškia būti gyvam. Pasirodymo pabaigoje Abou Diabas pasiūlo sumokėti už bilietus į karo zonas visiems, kurie nori tikros patirties. Pasiūlymas simboliškas, juo niekas nesusigundys, nes gyvenantys taikoje puikiai supranta, kad išties patirti karą reiškia jame žūti. Visa kita tėra priminimai apie tuos, kurie savo patirtimi jau niekada nepasidalins.

Euripides Laskaridis „Titanai“

Aklinoje tamsoje akimirksniui nušvinta šviesa. Šviesos diode tekanti srovė leidžia trumpam žvilgtelti į šiandienos titaną – rožinės spalvos būtybę su ištįsusia nosimi ir apvaliu pilvu. Elektros srovė, virstanti blyškia šviesa, ir rodo kelią fantasmagoriškame Euripides Laskaridis pasaulyje. „Titanai“ leidžiasi tyrinėti laikui nepavaldžių erdvių.

Scenografija pasikliauja išraiškingo atsitiktinumo sinteze – scenoje vietą randa polistireno putplastis, šiaudai, besisukanti šviesos diodų lempa, supynės ir aibė kitų objektų. Režisierius, choreografas, atlikėjas ir scenografas Laskaridis juda tarp šių objektų, įsitraukia į santykį su jais, tačiau niekada neužtrunka. Būtent naujo santykio su aplinka kūrimas tampa originaliausiu „Titanų“ aspektu. Tarsi demonstratyviai vengdamas judesių, kurie galėtų būti atpažinti kaip šokis, Laskaridis visą dėmesį sutelkia į tarpines būsenas.

Kalba – viena iš šių būsenų. Efektų deformuoti žodžiai pasiekia žiūrovų

ausis, tačiau jų suprasti neleidžia aukštų dažnių chaosas. Nuolatinės komunikacijos pasaulyje kalba atsiduria privilegijuotoje pozicijoje. Tačiau galbūt žmonių kalba tėra nesusipratimas, laikina klaida begalinėje kitų komunikacijos formų įvairovėje. „Titanai“ žaidžia šiomis formomis, nesūlydami galutinių atsakymų, veikiau kurdami trumpalaikes nuorodas į erdves, nepaliestas dominuoti trokštančio žmogiškojo *cogito*.

Rodos, pačioje intensyviausioje pasirodymo vietoje pasigirsta juokas. Tiesa, juokas lydėjo visą pasirodymą, bet jis glūdėjo subtiliuose veiksmuose, gestuose ar mimikose. Niekada iki galo neišreikštas, juokas funkcionavo kaip vaizduojamos įvairovės dalis. Staiga jis tampa dominuojančia jėga, kurią sužadina šaržuoti kasdienybės vaizdai – lyginimas, grožio procedūros, barniai. Visa tai sugrąžina į realybę – tarsi saugiklis, kuris užtikrina saugų atstumą tarp mūsų ir nežinomybės. Iš belaikės ateities mitologijos sugrįžtama į estetizuotos komedijos žanrą. Pats Laskaridis teigė, jog šiuolaikinių klišių analizė yra svarbi jo kūrybinio proceso dalis. Tačiau riba tarp analizės ir nereflektuoto įsitraukimo yra itin plona.

„Titanai“ kuria naujas patirtis ir išradingai klaidžioja po teritorijas, plytinčias už racionaliojo proto ribų. Čia ateities mitologija, paremta įvairovės choreografija ir laiku, kai jau nebus žmogaus, atskleidžiama pasitelkus išmoningą estetiką. Tačiau rizikingas šiandienos klišių naudojimas slopina šio drąsaus projekto jėgą.

Satchie Noro pasirodyme „Origamis“

D. MATVEJEVO NUOTRAUKOS

Draugai, banano ar vaivorykštės?

Adamo Mazuro komentarai apie kultūros karus Lenkijoje

Su Adamu Mazuru kartu dalyvavome tarptautinėje konferencijoje „Fast Forward“ (2017), skirtoje fotografijų kūrybos analizei, vykusioje Nacionalinėje dailės galerijoje. Šalia kitų autorių jis pristatė ir prieštarinę bei prieštaringai vertinamą Natalia LL kūrybą. Kaip tik šios menininkės videodarbas „Vartotojiškas menas“ („Consumer Art“, 1973), Lenkijos kultūros ministrui reikalaujant, balandžio pabaigoje buvo išimtas iš nuolatinės ekspozicijos Nacionaliniame Varšuvos muziejuje. Kūrinys kritikuotas kaip nepadorus ir trikdantis jaunimą.

Daugiau nei tūkstantis protestuotojų susirinko prie muziejaus valgyti bananų. Socialiniai tinklai buvo užtvindyti bananų valgymu, dalis rinkosi obuolius dėl įvairių ir įvairesnio lyčių atspindėjimo. Protestuotojai norėjo priminti, kad Natalijos LL kūrinys ne tik pasakoja apie seksualinę revoliuciją, bet ir kritikuoja vartotojiškumą bei sovietmečio deficito kultūrą, kai gauti bananą reiškė nepaprastą sėkmę. Kūrinys buvo grąžintas, nors vėliau nuspręsta keisti visą ekspoziciją iš esmės. Apie šį įvykį ir kultūrinę atmosferą Lenkijoje paprasčiau pasidalinti mintimis Mazurą, kuris yra meno kritikas ir istorikas, kuratorius, dėsto Poznanės menų universitete, taip pat kartu su Karolina

Plinta ir Piotru Polichtu yra įkūręs BLOK (<https://blokmagazine.com/about-us/>) žurnalą, skirtą Vidurio Europos kultūros reiškiniams.

Kaip pakomentuotumėte „Bananų akciją“? Ar lenkai jau užsimiršo, ką sovietmečiu reiškė bananas? Kodėl dabar taip susirūpinta jaunimu? Ar Kultūros ministerija imasi vykdyti projektą, kurio tikslas užtikrinti, kad menas būtų moralus ir saugus, ar tai spontaniškas įvykis?

Iš nuolatinės šiuolaikinio meno ekspozicijos, kurioje pristatomas XX ir XXI amžiaus menas, iš viso buvo pašalinti trys kūriniai. Be abejonės, Natalia LL iš jų iko niškiausia. Tikriausiai muziejaus direktorius ir kultūros ministras gavo laiškų iš lankytojų, kur skundžiamasi, kad vaikai, su jais apsilankę muziejuje, patyrė traumą dėl atvirai seksualizuoto kūrinio pranešimo. Taigi kilo tokia tarsi moralinio pobūdžio panika. Kūriniai nukabinti (vėliau, po protesto, vėl pakabinti) naujai paskirto muziejaus direktoriaus, taigi čia gali būti ir asmeninio tipo galių žaidimo kontekstas. Fanatizmas geriausiai matomas žvelgiant į plačiąją auditoriją. Komunistinė praeitis ir istoriniai kūrinio

kontekstai nebuvo aptarinėjami jokiam kontekste.

Natalia LL yra sekso revoliucijos atstovė, kuo ji svarbi šiandien?

Situacija parodė, kad revoliucija nesibaigė ir šiomis dienomis patiriame atkrytį. Prieš 4–5 dešimtmečius feminisčių menininkių pasiektos pozicijos yra svarbios naujuose kultūros karuose prieš konservatorių kontrevoliuciją.

Ar menininkė kaip nors pako mentavo įvykius? Mačiau, kad jos interneto puslapyje banano valgymas rodomas per visą ekraną kilpa... (<https://nataliall.com/en/>)

Kiek man žinoma, nekommentavo, bent jau oficialiai. Bet nepamirškime, kad Natalia LL atitraukė nuo radikalaus feminizmo judėjimo ir nepageidavo, kad kūriniai būtų matomi vien iš feministinės perspektyvos.

Smagiausia istorijos dalis ta, kad lenkų meno gerbėjai sureagavo ir kūriniai grįžo į vietas gerai pareklamuoti. Tiesą sakant, su kolegomis neretai pavydime lenkų kultūros bendruomenės sutelktumo, protestų tradicijos. Yra kas į

Varšuvą reguliariai važiuoja teatro, parodų žiūrėti. Kita vertus, glumina tokie reiškiniai kaip bažnyčios inicijuotas „Harrio Poterio“ knygų deginimas. Kaip Jūs matote situaciją – ar bananų incidentas yra susijęs su Bažnyčios įtakos plėtimu? Kokia kryptimi juda Lenkija?

Reiktų kalbėti ne tik apie Bažnyčios, kuri neįprastai šiuo klausimu tyli, vaidmenį, o apie politiką, konkrečiau – apie rinkimus į Europos Parlamentą ir rudenį į vietos parlamentą. Jei partija „Įstatymas ir teisingumas“ pralaimės, situacija vėl drastiškai pasikeis. Išsamiai apie tai rašiau straipsnį: <http://www.erstestiftung.org/en/polish-art-in-a-period-of-populism/>. Šiuo metu visi susidomėję nauja istorija, kai norima nuteisti žmogų už tai, kad Čenstakavos Dievo Motinai uždėjo vaivorykstinę aureolę. https://www.theguardian.com/world/2019/may/06/woman-arrested-poland-posters-virgin-mary-rainbow-haloplock?CMP=Share_iOSApp_Other

Dveji metai kalėjimo už ironiją skamba labai baisiai. Kalėjimų neužtektų. Strasbūro teismas Lietuvos drabužių dizainerio Roberto Kalinkino reklamę akciją „JesusMarija“, kurioje vaizduoti Kristus ir Marija,

Natalia LL, „Vartotojiškas menas“, fotografija. 1974 m.

išteisino, patvirtinta teisė į laisvą raišką. Atrodo, kad kova už moralumą nėra ta, kurią norima laimėti, o labiau gera vieša akcija. Tik neaišku, ar gerai paskaičiavo, kieno naudai.

Jūs teisi, kultūros karas prisideda prie kultūros žydėjimo, o kiekvienas draudžiantis veiksmas suveikia kaip mažytė atominė bomba, sužadinti žmonių energiją veikti meno, kultūros, LGBTQ baruose. Galite tik įsivaizduoti, kiek lenkiškame feisbuke atsirado vaivorykščių, mergelių marijų. Begalybė.

Labai ačiū už skirtą laiką!

PARENGĖ MONIKA KRIKŠTOPAITYTĖ

Šuniškos istorijos

Jurgos Šarapovos paroda „Mu mu“ Antakalnio galerijoje

MONIKA KRIKŠTOPAITYTĖ

Kai Marinos Abramovič knygoje „Eiti kiaurai sienas“ perskaičiau, esą jai Brazilijos šamanai sakė, kad jos genai ne iš šios planetos, pagalvojau, kad pastangos padaryti iš savęs legendą, kuri jau šiek tiek primena komunistinių lyderių stebuklingumą, įgauna radikalių ir komiškų formų. Tačiau susidūrusi su Jurgos Šarapovos kūryba pati vis pagalvoju, kad šita menininkė iš kitos planetos. Man iki šiol nesuvokiama, kaip ji sudvigubina, sutrigubina laiką: smulkiausi sutvėrimai nuausti, nupinti iš dar smulkesnių gijų, o jų tūkstančiai. Viskas atlikta rankomis. Kiek reinkarnacijų reikia, kad visa tai padarytum?

Naujoje mažytėje Antakalnio galerijoje, įsikūrusioje tarp lošimo punkto, parduotuvių ir daržovių turgelių, Šarapova mąstė apie šio rajono gyventojus, ką jiems pasakoti. Šunys – universali tema kaip oras, todėl nusprendė grįžti prie savo seno sumanymo: sukurti

paminklą savo šuniui. Aišku, ne kokį banalų, elementarų, kaip mėgsta dauguma merų, o supintą iš daugybės istorijų, jausmų, nebaigtų reikalų. Paminklas suregztas iš frankenšteiniškų „baranų“, o ant viršaus stovi šunelis iš mažyčių sutvėrimų-ląstelių. Kartais vaikai per smarkiai pajudina ir tas krenta, išsiardo ir guli kaip auka nusikaltimo vietoje. Menininkė tikisi, kad tai vaikus mokins būti atsargesnius. Bet jie ne visada pastebi.

Paroda ir apie nematymą. Menininkė pasakoja daug šurpių istorijų apie šunims žmonių išsuktas kojeles, apie rusų literatūrą (daugiausia Turgenevą). Be istorijų, ko gero, irgi liktų keistų jausmų, nes vienur į mus spokso it iškamša lakuotas šuo, kitur atkišta pliusinė letenėlė be savininko. Tačiau ant sienų kabantys darbai man yra labiau apie nepaprastą meditaciją, kai kartojant piešinį (pvz., mažytį meškiuko veidą) grimztama gilyn į pasąmonę, o gal ir už jos, kai stebima, kaip motyvas kinta, kaip pro jį išlenda kažkas visai kito, kaip iš detalių formuojasi

visuma. Žiūrėdamas imi suprasti, kaip atsiranda ir veikia jūra.

Su Šarapovos kūryba visada susijusios dvi emocijos: nuostaba ir susierzinimas. Nuostaba ir susižavėjimas dėl to, kaip taip įmanoma, atrodo, kad antžmogiški gebėjimai tuojau pat atskleis tiesą ar paslaptį. O susierzinimas dėl to, kad neįmanoma visko aprėpti, gaudama daug lieki be nieko. Tik kažkokie įspūdziai, kurie, matyt, pasisės giluminiuose sluoksniuose. Kitaip tariant, jauti, kad bendraujama ne su tavim, o su tavo pasąmone ar dar kažkuo. Gal net ateivių kalba. Tai tokia stichija, kuriai gali tik atsiduoti arba ne. Mano pasąmonė neatsiklausia ir reikalauja dar.

Antakalnio galerija (Antakalnio g. 86, Vilnius) pristatė jau trečio antakalniečio menininko parodą. Labai įdomu, kas bus toliau.

Paroda veikia iki gegužės 29 d.

Ekspozicijos fragmentas

AUTORĖS NUOTR.

Apie aštuonkoją, koralus ir liūtą

ATKELTA IŠ 1 PSL.

susitelkimu į save, tinguliu.“ (<https://news.artnet.com/exhibitions/lithuanian-pavilion-1543168>)

Gali būti, kad kiti matys šiek tiek kitokią operą, nes kaskart keisis personažai. Bet nesikeis veidrožio efektas – jie yra mes, panirę į savo kasdienybę, žinantys faktus, bet ir toliau susirūpinę tik savo reikalais. Dar niekada buitis taip negrėsė būčiai. Tiesa, persikėlimas į kūrinį numatytas ir tiesiogine prasme. Pačioje Venecijoje smėlio nebūna, plažo čia nėra. Kvietimas apsirengti maudymosi kostiumą ir tris valandas pasivilioti ant smėlio – tarsi visai paprastas triukas. Bet klausydamasi operos girdėjau ir publikos šnabzdėjimą: „nuostabu, kad jie įtraukė miestiečius“. Juk šis miestas nugrimis vienas pirmųjų – pakilus vandenyno lygiui Venecijos arkados boluos iš gelmių kaip dabar švyti tas svetimkūnis, lietuviškas paplūdimys.

Nesupratau, kas augino jaudulį labiau – ar vaizdo ir garso jungtis, ar tai, kad viso to klausėsi viso pasaulio kritikai, menininkai, kuratoriai, kaip ir mes, jau apėję beveik šimtą kitų paviljonų (šiemet – vienu mažiau, nes dėl politinės suirutės Venesuela nesugebėjo savojo atidaryti), apžiūrėję apie septynias-dešimties menininkų kūrinius pagrindinėje bienalės parodoje. Nuovargis paprastai atbukina pojūčius, net stiprūs kūriniai nebeveikia, ir štai – svarbiausią bienalės temų išrišimas. Kitą dieną paskelbtas Lietuvai istorinis apdovanojimas buvo ir nuostabi, ir nujausta žinia (beje, antrą kartą iš eilės „Auksinis liūtas“ už geriausią paviljoną tenka performansui ir moterims).

O juk reikėjo nustelbti daugybę objektų, instaliacijų, videofilmų ta pačia tema. Anksčiau ekologiją primindavo tik suomių, Šiaurės šalių ir islandų paviljonai. Dabar ji – bienalės dominantė. Klimato kaita gali sunaikinti ne tiktai augalus ir gyvūnus, bet ir civilizaciją. Ir sunaikins, jei nesikeis pasaulio šalių politika. Tad menininkai daro ką gali – mėgina keisti mūsų mintis, kad mes pakeistume politiką. Vieni pamokslauja, kiti informuoja, tretieji estetizuoja. Rezultatas – kiekviename žingsnyje persekiojančios keraminių ar stiklinių kriauklių, plastikinių medužių, nertų koralinių rifų, hibridinių būtybių (Pakui Hardware kuriamų mutantų „giminaičių“) formos. Tačiau keletas kūrinių įsirašė į atmintį. Už viso gyvenimo nuopelnus apdovanotasis amerikietis Jimmie Durhamas iš padėvėtų drabužių sukonstravo nykstantį buivolą, tarsi prijaukintą, bet jau suvartotą. Argentinietis Tomás Saraceno įgarsino patį klimato atšilimą – iš sirenų, perspėjančių venecijiečius apie kylantį

Roman Stańczak, „Skrydis“, Lenkijos paviljonas. 2018 m.

AUTORĖS NUOTR.

vandenį, sukūrė garso instaliaciją po Arsenalo prieplaukos stogu. Danijos paviljone Larissa Sansour įkurdino postapokaliptinį pasaulį, kuriame brandinama nostalgija svetimai praeičiai, kad išliktų ne vien bejausmiai klonai. Bet jei bienalėje veiktų Eurovizijos principas, balsuočiau už Prancūzijos paviljoną, o iš kuratoriaus Ralpho Rugoffo pasirinktų menininkų – už vokiетę Hito Steyerl, kurios darbas šiuo metu eksponuojamas ir MO.

Į Prancūzijos paviljoną buvo ne ką lengviau patekti nei į Lietuvos. Laimė, pirmąją peržiūrų dieną dar nedaug kas apie tai žinojo, be to, eilė atrodė apgaulingai trumpa. Tik pastovėjus gerą pusvalandį paaiškėjo, kad ji sukasi aplinkui pastatą ir dingsta tankmėje kaip gyvatė, žolėje tykanti mūsų laiko. Londone gyvenanti prancūzė, Turnerio premijos laureatė Laure Prouvost mėgsta užkulisius ir slaptas intervencijas. Skaičiau, kad bienalės metu ji nieko neatsiklaususi kasa požeminį tunelį į greta esantį Britanijos paviljoną, kad žmonės galėtų lengvai keliauti po „Brexito“ (ir ragina britams atstovaujančią Cathy Wilkes daryti tą patį iš priešingos pusės). Jos ekspozicija „Gili jūra mėlyna“ – taip pat apie kelionę. Įėję pro tarnybines duris žiūrovai atsiduria ant plastikiniu vandeniu užlietos žemės, kur mėtosi buvusio pasaulio liekanos: mobilusis telefonas, *i-phone*’as, lyg ungurys besirangantis jo laidas, cigaretę nusičiupęs paukštis, akis išsproginęs aštuonkojis (sako, jis ne tik jaučia, bet ir mąsto kojomis). O perėjus į tamsią patalpą, vandenyno personažai atgyja ekrane pulsuojančiais, ryškiais, į pasąmonę duriančiais vaizdais. Tampomi plastmasiniai speneliai aikteli, pjaustomos akys primena siurrealizmo klasiką. Nors

fabula paprasta: apie dešimt įvairaus amžiaus, įvairių rasių žmonių iškeliauja iš Paryžiaus priemiesčio, kavinėje teleportuojasi į vandenyną, kur žuvys burnose nešioja avietes. Atkeliavę į Veneciją, jie pro galines duris įlenda į paviljoną, kuriame dabar sėdime. Atsipeikėjus nuo filmo svarbiausia iškart nespukti į šviesą ir patyrinėti šonines patalpas. Ten rasite ekrane matytus daiktus, žmones ir net gyvą balandį. Tai – tikrovės laboratorija, kurioje menininkės vaizduotė išgavo naujus mentalinius junginius.

Hito Steyerl dviejose instaliacijose projektuoja dirbtinio intelekto pakeistą ateitį. Čia reikia paminėti, kad bienalės kuratorius nusprendė negluminti žiūrovų kiekiais ir sumažino dalyvių skaičių. Todėl tie patys menininkai pristato po skirtingą darbą centriniame Giardini paviljone ir Arsenale – kaip „pasiūlymą A“ ir „pasiūlymą B“. Pasiūlymą šiems „įdomiems laikams“ mąstyti kitaip. Pavyzdžiui, Giardini eksponuojamas Vilniaus Šiuolaikinio meno centre matytas Augusto Serapino darbas „Vygingas, Kirilas & Semionovas“ – trijų vaikų iš uždarytosios Visagino atominės elektrinės plytų sukonstruota apgriuvusi „archajinė“ šventykla. O Arsenale – tik „nekaltos“ gelbėtojų kėdės, kurias galima supainioti su inventoriumi. Abu Steyerl kūrinius sieja yrantis nufilmuotos Venecijos vaizdas, tarsi matomas robotų akimis. Giardini ji leidžiasi plaukioti po Veneciją Leonardo da Vinci išrastu povandeniniu laivu, kuris galėjęs padėti venecijiečiams apsiginti nuo Osmanų imperijos. Bet inžinierius-menininkas nusprendęs, kad neapdairu kvailiems žmonėms įduoti tokį pavojingą ginklą (ateitis rodo, kad jis buvo teisus, bet kas iš to – ginklai vis tiek buvo

išrasti). Arsenale Steyerl ieško ateities, kurioje paslėpė gėles, išaugintas iš vėjyje sugautų sėklų seilėmis sušlapintame popieriuje, kai jos fiktyvi pasakotoja „sėdėjo kalėjime“. Ateityje turėjo viskas išsispręsti, bet netikėtai „dabartis tapo neprognozuojama“: „kas, po velnių, galėjo nuspėti „Brexitą“?“. Kas? Ekrane rėkia neonaciai: „svetimšalius lauk!“. Dabartyje baisu. Tik stebuklingos gėlės gali išgelbėti. Bet – paaiškėja – visos gėlės stebuklingos. Ir ekranas užgęsta, kad parodytų už jo paslėptas nufilmuotas gėles. Ateities sodas jau seniai čia, jį jau apžiūrėjome laipiodami tilteliais, kaip būna Venecijoje per liūtis.

Ne tiktai klimato atšilimas tirština šių laikų psychodramą, bet ir politiniai lūžiai. Tam nuteikia pats bienalės parodos pavadinimas: „Kad jūs gyventumėt įdomiais laikais“. Manoma, kad tai – kinų palinkėjimas priešams. Bet iš tiesų jį 4-ojo dešimtmečio pradžioje „nukalė“ ir išpopuliarino britų valstybės veikėjas Austenas Chamberlainas, norėdamas perspėti apie fašizmo grėsmę. Dabar daug kas lygina aną dešimtmetį su šiuo ir Rugoffas – ne išimtis. Bet jis linki gyventi įdomiais laikais kiek ironiškai, nes menas ne tik kritikuoja, protestuoja ir komentuoja. Menas gali daugiau, tiesiogine to žodžio prasme didina įdomumo procentą mūsų laike. Ir provokuoja naujas mintis. Prieš keletą metų iš daugybės kino epizodų sumontuotu „Laikrodžiu“ nustebinęs Christianas Marclay’us šįkart rodo 48 karo filmus vienu metu. Matomi tik vienas ant kito užklotų ekranų pakraščiai ir girdimi šūviai, smūgiai, riksmas. Kam perjunginėti televizijos kanalus renkantis filmą, jei iš anksto viską žinai? Telekia vaizduotė karštligiškos stazės tuneliu.

Jitisho Kallato sukūrė laiko tunelį Indijos paviljone, mininčiame Mahatmos Ghandi 150-ąsias metines. Tamsiame kambaryje iš angos veržiasi garai, per kuriuos lyg per ekraną slenka tekstas – Ghandi laiškas Hitleriui, rašytas prieš pat karo pradžią, prašantis išsaugoti pasaulyje taiką ir žmogiškumą. Raidžių šešėliai slenka ir grindimis, traukia man pagrindą iš po kojų – net susvyruoju. Bet pro dūmus išeinantys žiūrovai akimirksniui ištrina žodžius ir jų daleles perneša į dabartį. Anuomet – žinome – Ghandi laiškas nepadėjo nė kiek. Ar padėtų dabar? Ar dabar iš viso įmanomas toks Ghandis? Toks Hitleris? O koks mūsų vaidmuo?

O štai šveicaras Christophas Büchelis prikelia dabarties politines šmėklas. Arsenalo krante jis pastatė iš jūros gelmių iškeltą surūdijusį laivą, kuriuo plaukdami 2015 m. balandžio 18 d. prie Lampedūzos salos nuskendo apie aštuoni šimtai pabėgėlių. Apie bienalę rašę kritikai žavėjosi Lenkijos paviljone Romano Stańczako pastatytu išvirkščiu lėktuvu, bet pasipiktino Büchelio „Barca nostra“ – esą šis tikras mirties konteineris žiūrovams tapo tik tapybišku fonu asmenukėms. Tačiau ar tikrai toks menas išniekina mirusiųosius? Fotografijos teoretikė Ariella Azoulay teigia, kad metas keisti politikos ir estetikos dichotomiją grįstą meno vertinimo paradigmą. Lengva nurašyti „per daug estetiškus“ kūrinius už tai, kad jie pasinaudoja „kito skausmu“. Bet taip tie kiti praranda galimybę kreiptis į mus per laiko ir erdvės atstumą, išjudinti pilietinę vaizduotę. Juk galėjo būti paprasčiau: jei Rugoffas būtų nepriėmęs Büchelio kūrinio vengdamas kam nors sukelti šleikštulį, ne tik nebūtų dėl ko piktintis, bet ir netektų diskutuoti apie Italijos vyriausybės planus kriminalizuoti žūstančių karo pabėgėlių gelbėjimą. Taip, tas surūdijęs korpusas šiuropina mirusiųjų prisilietimais. Taip, jis stovi nepastebimas užsiplepėjusios, valgančios, geriančios meno minios. Taip, kai kas į socialinius tinklus įkelia „šmaikščią“ asmenukę apie nieką nesusimąstydamas. Bet tai ir yra kūrinio, kaip įvykio, esmė: tas vartojimas, tas paviršutiniškumas, tas abejingumas susidūrus su kitų mirtimi. Kaip „Barca nostra“ testuoja mūsų socialinį jautrumą, taip „Saulė ir jūra (Marina)“ kvestionuoja mūsų „ekologinį sąmoningumą“. Spėju, kad Rugoffui patinka kūriniai, įstumiantys žiūrovą į dvi-prasmiską situaciją, kurioje tenka savyje kasti blogio šaknį.

NUKELTA Į 9 PSL.

Niujorkas yra gražus

Punktyrai tarp ten ir čia

AISTĖ KISARAUSKAITĖ

Kelionės beveik niekada nebūna vientisos, kaip ir visa kasdienybė, nebent sėdėtum kiauras dienas įkalintas į tekstų rašymą, lipdymą, metalo virinimą ar tapymą, bet ir tuomet praskrieja artimo žmogaus šypsena, iš toli aidi pavasariinių tuopų kvapas po lietaus, visada yra kokių nors vidinių sluoksnių, kur eismas vyksta net tada, kai galvoje nėra kitos minties, nes viską užima sakiniai ir žodžiai. Kelionių įspūdžiai taip pat nevienalyčiai, gula sluoksniais persišviesdami ir uždengdami.

Vienas iš Naujosios komunikacijos mokyklos projektų 1991 m. buvo Vilniaus senamiestyje ant stulpų išklijuotos afišos su užrašu „Iš Amerikos jau atvyko Saulius Paukštys“ (visuomenei nežinomas jaunas fotografas buvo nuvykęs ten mėnesiui pas gimines). Parvykau ir aš, tačiau pasakoti apie Niujorką netgi kažkaip nesmagu, ar verta kalbėti apie tai, ką, atrodo, jau visi atmintinai žino – iš filmų, romanų, iš finansų apžvalgų, politinių naujienų srauto, mūsų aplinka persunkta Niujorko. Reklama prie Gerosios Vilties žiedo skelbia – pica kaip iš Niujorko! Žinoma, Amerikos miesto realybė gerokai skiriasi nuo to, ką „gerai žinome“ (visai gali būti, kad ir Vilniaus). Nors „Times“ skveras toks, kaip iš daugelio Jūsų nuotraukų, ir brolių dvynių iš tiesų nebėra, o vietoje jų – tamsios bedugnės, nes negali įžvelgti dugno, bet nebėra ir baisiųjų Niujorko gaujų, taip dažnai rodomų filmuose, kaip ir tų iš Martino Scorsese’s „Gangs of New York“ (2002, JAV), bet būtent pastarųjų dvasios čia gerokai daugiau, nei buvo įsivaizduota, tarp futuristinių stiklo ir plieno dangoraižių stiepiasi prabangūs švelniai pamišusio *art deco* dangoraižiai,

panašūs į padidintas pilis. Kodėl niekas man nėra sakęs, kad Niujorkas toks gražus?

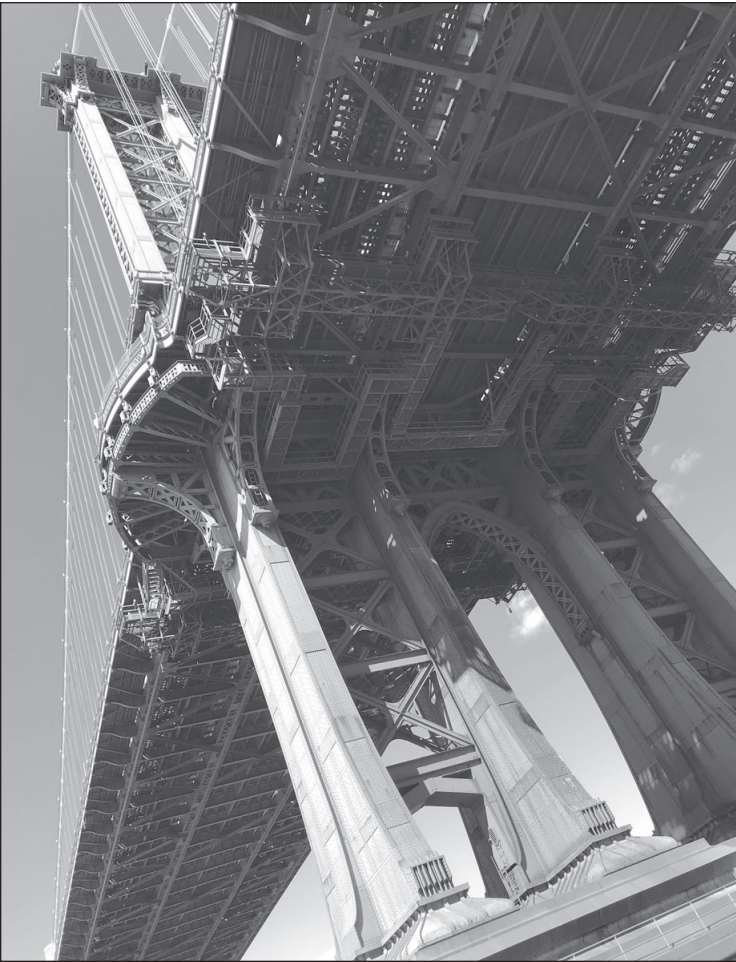
Niujorkas yra *art deco*. Nuo reklamų ir gausybės vaizdų atšipęs protas dažnai nebeprimena, kad kanonis atvirukinis „Empire State Building“ yra *art deco* stiliaus. Kad „Chrysler Building“ yra *art deco*, „Rockefeller Plaza“ taip pat. Taip pat ir tamsus, beveik juodas bokštas su auksiniu dekoru lyg pilis iš pasakos, nesaldi lyg brangus juodasis šokoladas, lyg juodas limuzinas – „Bryant Park Hotel“. Niujorkas, taip, būtent Niujorkas pilnas chimelių, tupinčių ant dangoraižių stogų. Tiesa, jos gerokai skiriasi nuo tų, kur ant nelaimingos *Notre Dame* katedros Paryžiuje. Gerai, aš nieko apie šį miestą neišmanau ir tikrai galiu čia berašydama suklysti, tačiau niekas nepaneigs, kad jis – ir daugybė nuostabiausių XIX a. pastatų, viduje besipuikuojančių ne lipdiniais, kaip mums įprasta, o suformuotos skardos lipdinių imitacijomis ir unikaliomis metalo skardos lubomis. Niujorkas yra gaisrinės kopėčios, atkakliai įsikibusios kiekvieno XIX a. fasado. Ne, aš tikrai neišmanau Niujorko architektūros istorijos, bet galiu pažymėti taškus, kur galima domėtis gaisrų baime.

Niujorkas, be abejo, persmelktas metalo industrijos patosu. Paryžius net ant apatinių tiražuoja savo Eifelio bokštą, vieną iš inžinerinių inovacijų ir metalo konstrukcijų apoteozę, o Niujorko tiltai taip pat yra plieno ir kniedžių apoteozė, papuošta lietais *art nouveau* stiliaus šviestuvais ir kitais dekoru elementais, tokiais kaip istorinės neogotikinės arkos. O po jomis – lėta, rami, nes galinga Hadsono upė, senasis indėniškas jos pavadinimas – *Mahicantuck* – puikiai nusako esmę, jis reiškia „upė, plaukianti abiem kryptimis“. Kas galėjo

pagalvoti, kad pirmiausia imsiu ilgėtis jos?

Greta šios upės Bruklina, Jono g. 70 (70 John Street (DUMBO) taip pat jau vintažinis (nes iš 10-ojo dešimtmečio) bičiulis Julius Ludavičius steigia naują galeriją-projektų erdvę „Undercurrent“. Tiesa, tai buvusios „Sla307 Art Space“ tęsinys, tik jau savarankiškoje erdvėje, čia vėl darbuojasi ir jaunesnės kartos menininkė Laura Zaveckyte (Laura Zavecka) bei Daina Mattis. Jau visai netrukus atsidarys menininko Carlo Lee paroda.

Su Ieva Mediodia (buvusia Martinaityte) vaikščiodama po Niujorką prisiminiau dar vieną visai vintažinį motyvą – jos ir Leilos Kasputienės performansą Redo Diržio ir Audriaus Janušonio Alytaus gatvės meno festivalyje, pavadintą „Gaidelis-undinė“. Ieva pasakojo, kaip ji su Leila kūrė šiam performansui tekstą, kuris gimė joms tiesiog besikalbant kaip keistas sąmonės srautas. Lyg ta upės srovė, staiga nuplukdžiusi netikėta kryptimi. Tekstas, matyt, neišliko, bet kažkur archyvų glūdimyje dar tūno nuotraukos, o *letme-fix* tinklalapyje prie Alytaus gatvės meno festivalių radau puikų (tiems laikams) videoįrašą (maždaug nuo 43 minutės). Reikia tikėtis, kad tūno. Abi menininkės pasigamino „uodegas“ iš virvių tinklo, tarsi primindamos pasaką, kai norėdama įvykdyti karaliaus ar princo reikalavimą atvykti „nei nuoga, nei apsirengusi“ mergina įsivyniojo į tinklą – Leila prikabino ant jo silkes, Ieva – lapus, abiejų viršutinė kūno dalis liko apnuoginta ir ištapyta, o ant galvų buvo užsimovusios lyg kukluskklano, lyg vaikų spektaklio raudonas gaidelio kaukes su prakirptomis akimis. Performanso metu abi sėdėjo sūpynėse medyje ir sirenų balsais klykavo keistą alogišką tekstą. Peržiūrėjus videoįrašą, kuris taip ir datuojamas „Videoįrašė

AUTORĖS NUOTR.

užfiksuotas 1995 arba 1996 m. „Tiesės. Pjūvio“ festivalis“, silkų uodegos priminė dabar Taikomajame dailės muziejuje eksponuojamą parodą „Orų dienoraščiai“. Tikrai įspūdinga paroda, absoliučiai pakeitusi įprastą erdvę ir teleportuojanti į tolimus kraštus, tačiau jei kalbame apie keliones laiku, apie 10-ojo dešimtmečio performansus, „Gaidelis-undinė“ niekur neminėtas. O lyties ir kūno diskurse tai tikrai įdomus pavyzdys, išsiskiriantis iš to laiko performansų konteksto. Nuėjusi į biblioteką ir peržiūrėjusi Diržio išleistą 1996 m. „Tiesė/ Pjūvis“ katalogėlį, šio performanso neradau, belieka tarti, kad jis vyko 1995-aisiais.

Taigi, vintažinio Niujorko srautai nunešė atgal, į Lietuvą, į feministinį diskursą, kurio paskutinis punktyras šiam kartui – Hilma af Klint. Niujorkas be parodų liktų lyg undinė be uodegos, ir smagu stebėti, kaip perrašoma, atrodo, jau buvusi tvirta meno istorija. Akivaizdu,

kad abstrakcijos tėvas Vasilijus Kandinskis jau yra visai nebe tėvas, nes abstrakcija turi kitą atradėją – moterį Hilmą af Klint, kurios didžiulė retrospektyva rodoma Guggenheimo muziejuje. Kad ir kas, norėdamas sumenkinti šią menininkę, ką sakytų apie jos intencijas ir kad tai gal ir visai ne menas, o ezoterinės schemos, tačiau paveikslai, tapyba kalba už save. Švarus saikingas Klint vaizdas kartais labai arti juodojo kvadrato. Tik yra apskritimas.

O mūsų valdžiai, brukančiai betono trinkelį ir medžių kirtimo projektus, noriu priminti jau ir visai futuristinio Niujorko faktus – miestas patvirtino plataus užmojo kovos su klimato kaita planą, priversdamas tūkstančius didelių pastatų sumažinti jų išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, o balandžio 22 d. Niujorko gubernatorius Andrew Cuomo pasirašė įstatymą, uždraudžiantį vienkartinius plastikinius maišelius.

ATKELTA IŠ 8 PSL.

„Auksiniu liūtu“ apdovanotasis amerikietis Arthuras Jafa irgi pajuto, kad nepakanka sugraudinti žiūrovą rodant juodaodžių patiriamas skriaudas. Bienalėje matėme dviejų tipų jo kūrinius. Arsenale žvilgsnį traukia didžiulės juodos grandinėmis apkaustytos padangos. Viena kabo lyg kartu vėse. Tai – daugiasluoksnė metafora, kurioje telpa ir juodumas, ir vergovė, ir Misisipės deltos peizažas, ir dabar jau prarasta galimybė juodaodžiams užsidirbti automobilių pramonėje. Bet tik metafora. Minėdami jo apdovanojimą visi kalba apie filmą „Baltas albumas“. Jame sumontavęs rastą medžiagą Jafa

rodo ne tik Kukluskklano tradicijas mėginančius atgaivinti baltuosius, bet ir savo pažįstamus, kaimynus, „paprastus žmones“, kurie rimtais veidais mėgina išsiginti dar vaikystėje įskiepyto ir kultūriškai nulemto rasizmo, tačiau jis vis tiek išlenda: „Aš nieko blogo apie juos negalvoju, bet...“ Sunku negalvoti to, ką galvoji, kad ir kaip norėtum būti dorybės įsikūnijimu. O Jafai tiesiog įdomu: „kaip suprasti tai, ko negali žinoti, ir tai, ką privalai galiausiai atžinoti“. Jafos filmai – nepatogi baltųjų akistata su savąja tarsi įgimta viršenybe kitų spalvų odos atžvilgiu.

Turbūt todėl paminėjimą pelnė ne Čilės paviljone įkurdintas „Hegemonijos muziejus“, kruopščiai surinktais faktais, kinematografinė opera (*sic!*), pačia muziejaus architektūra kritikavęs europiečių

kolonistų žiaurumą, bet ironiškai savikritiškai belgai (humoras ir belgai?!). Iš pažiūros Josas de Gruytieras ir Haraldas Thysas sukūrė lyg mechaninių lėlių muziejų. Tik kažkodėl dorieji amatininkai puikuojasi vieta centre, o keistokų miestiečių figūros stypso nišose už grotų. Publika linksminasi filmuodama, kaip viena moteriškė verpia, kita žiedžia puodus, muzikantas skambina klavesinu, o dailininkas tapo vienintelį pasaulyje „magiškąjį abstraktų realistiškai romantinių“ paveikslą. Tie už grotų – ištatyti lyg zoologijos sode. Belgai ilgisi tradicinės kultūros? Ar šaiposi iš balsuojančiųjų už praeities rekonstrukciją? Ne visai. Paskaičius „Lankytojo gidą“ paaiškėja, kad už grotų – tikri niekšai: pedantiškas Stasi darbuotojas, šunį

nukankinusi davatka, neįgaliaja apsimetanti bambeklė, žydų išdavikė, net pati mirtis. O dorieji amatininkai – tiesiog nevykėliai, melagiai ar žudikai. Taigi ši spalvinga kompanija tarsi atkuria prarastąją patriarchalinę santvarką, kurios ilgesys maitina naująjį fašizmą. Bet žaismingas pavidalas slepia padorios visuomenės tamsumas, nutylimas tradicinių vertybių mito.

Bienalė rodo, kad etiniu požiūriu dviprasmiškos situacijos išjudina senus įsitikinimus efektyviau nei atvira kritika ar pamokslas, kuriems jau turime imunitetą. Lietuvos paviljonas taip pat nejaukiai dviprasmiškas, paliekantis plyšį savistabai ir savigraužai. Viena vertus, ten, apačioje – idiliškas paveikslas, kita vertus – pusnuogių gyvų kūnų paroda, tenkinanti

mūsų vujeristinius polinkius; viena vertus – jausmus pakylėjanti opera, kita vertus – kasdienybės nuobodulus; ekologinis sąmoningumas ir abejoingo vartojimo inercija; būtinybė ir baimė keistis; paskutinė saulės ir jūros akimirka griūvančiame pasaulyje; dabartis, jau užliejama ateities. Bienalėje buvo daug kokybiško meno, bet Lietuva nusipelnė išskirtinio dėmesio, nes Lina Lapelytė, Vaiva Grainytė ir Rugilė Barzdžiukaitė sulydė pasaulio baimes ir lūkesčius į paprastumo grožiu įkvėpusią formą. Daugeliui užgavo tikrovės nervą.

Venecijos bienalė vyksta iki lapkričio 24 d.

AGNĖ NARUŠYTĖ

Atrasti iš naujo

Rumunų filmai „Skalvijoje“

Nuo gegužės 20 d. „Skalvija“ kviečia susipažinti su rumunų kinu. Kartu su Rumunijos ambasada pristatomoje programoje – septyni vaidybiniai filmai, sukurti nuo 8-ojo dešimtmečio pradžios iki mūsų dienų.

Pasaulyje rumunų kinas pirmiausia asocijuojasi su pastaraisiais dešimtmečiais pasaulinio pripažinimo sulaukusia Naująja kino banga. Jos kūrėjai Cristi Puiu, Cristianas Mungiu, Corneliu Porumboiu, Radu Jude gilinasi į šalyje vykstančią politinę ir socialinę transformaciją, bando suprasti permainas išgyvenančių žmonių jausmus, analizuoja gėdingus šalies istorijos puslapius. Tačiau rumunų Naujoji banga neatsirado tuščioje vietoje. Tai įrodys ir keli šioje programoje rodomi filmai – 1969-aisiais Luciano Pintilie sukurta „Rekonstrukcija“ bei Dano Pitos „Varžybos“. Jie atskleidžia, kad siaubingas laikas, suformavęs Mungiu, Puiu ir kitus Naujosios rumunų bangos kūrėjus, paveikė ne tik jų sąmonę, bet ir padėjo suformuoti naujojo rumunų kino kūrėjų stilių bei požiūrį į filmuojamą tikrovę.

Tolima pradžia

Kino seansas Bukarešte pirmą kartą įvyko 1897 m. gegužės 27 d. – tada buvo parodyta brolių Lumière'ų filmų programa. Lumiere'ų operatorius Paulis Menu pirmasis filmavo ir Rumunijoje – tais pačiais metais užfiksavo, kaip karalius Karolis I priima paradą. Kai Menu nusprendė parduoti kino kamerą, ją įsigijo garsus gydytojas neurologas Gheorghe Marinescu. Jis norėjo dokumentuoti savo darbą ir 1898 m. kartu su Constantinu M. Popescu sukūrė, ko gero, pirmą kino istorijoje mokslinį dokumentinį filmą „Judėjimo problemos sergant įgimtą hemiplegiją“ („Tulburarile mersului in hemiplegia organico“).

XX a. pradžioje šalyje pradedami statyti kino teatrai. Iš pradžių tik Bukarešte, kuris tada buvo vienas šiuolaikiškiausių ir kosmopolitiškiausių Europos miestų. Čia ir sukurtas pirmasis rumunų vaidybinis filmas – Grigore's Brezeanu „Lemtinga meilė“ („Amor fatal“, 1911). Netrukus Brezeanu pradėjo bendradarbiauti su turtingu teatro direktoriumi ir kino juostos ryškinimo laboratorijos savininku Leonu Popescu. Taip gimė Brezeanu prodiusuotas dviejų valandų trukmės filmas apie rumunų išsivadavimo karą „Kova už nepriklausomybę“ („Independenta Romaniei“, 1912), kurį režisavo Aristide'as Demetriade. Pirmasis pasaulinis karas sustabdė vaidybinio kino gamybą – apsiribota tik kino kronikomis. 1919 m. gaisras sunaikino beveik visus Leono Popescu studijos filmus. Išliko tik „Kova už nepriklausomybę“.

Trečiojo dešimtmečio pradžioje Rumunijoje sparčiausiai vystėsi kino animacija, jos pionierius buvo Aurelas Petrescu. Tada debiutavo ir trys režisieriai – Jeanas Mihailas, Ionas Jahighianas ir Jeanas Georgescu, įvedę rumunų kiną į garsinio kino laikus. Tačiau iki 1948-ųjų Rumunijoje dominavo užsienio filmai, o nacionalinio kino gamybą skatino prie Nacionalinio turizmo departamento įkurta kino sekcija. Ketvirtuoju ir penktuoju dešimtmečiais buvo ekranizuojami rumunų literatūros klasikai, kuriamos muzikinės komedijos. Iš jų išsiskiria Jeano Georgescu „Audringa naktis“ („O noapte furtunoasă“, 1942) – rumunų klasiko Iono Lukos Caragiale satyrinės pjesės ekranizacija.

Nuo 1944-ųjų šalį valdė komunistas ir diktatorius Gheorghe Gheorghiu-Dej. 1948-aisiais kino gamyba ir platinimas Rumunijoje buvo nacionalizuoti, įkurtos kino studijos, atidaryti specialistų rengimo kursai, bet filmų sukurta nedaug: 1950–1954 m. pastatyti tik penki pilnametražiai vaidybiniai filmai, atspindintys visus socialistinio realizmo stereotipus. Gamyba pagyvėjo tik 1957 m. šalia Bukarešto pastačius kino studiją „Buftea“. Tada pasirodė filmų, sudominusių ir tarptautinę auditoriją, kad ir vėliau vienu svarbiausių rumunų kino kūrėju tapusios aktorius ir režisieriaus Liviu Ciulei „Išsiveržimas“ („Eruptia“, 1957). Tačiau svarbiausias šio dešimtmečio režisierius buvo animatorius Ionas Popescu-Gopo, pelnęs Kanų apdovanojimą už trumpo metražo filmą „Trumpa istorija“ („Scurta istorie“, 1956). Populiarių visame pasaulyje jo animacinių filmų herojus buvo eilinis žmogus iš gatvės Gopo, su nuostaba stebintis vis naujus civilizacijos pokyčius.

Autorių kinas

Septintojo dešimtmečio pradžioje Gheorghiu-Dej pradėjo vykdyti antisovietinę politiką, plėtoti kontaktus su Vakarais, siekdamas sumažinti Kremliaus įtaką Rumunijoje. Po jo mirties 1965 m. panašios strategijos laikėsi ir Nicolae Ceausescu, kuris stengėsi bendradarbiauti su Vakarų vadovais. Rumunijoje pradėti kurti bendros gamybos filmai, čia filmavo Henri Colpi, Rene Clairas. Netrukus debiutavo vienas žinomiausių rumunų režisierių Sergiu Nicolaescu (1913–2013), jo pastatytas įspūdingas istorinis filmas „Dakai“ („Dacii – Les Guerriers“, 1965), kuriame vaidino tūkstančiai statistų ir prancūzų aktoriai, pasakojo, kaip Roma užkariavo dakus ir kaip pradėjo formotis rumunų tauta. Netrukus Nicolaescu tapo žanrinio kino specialistu ir kelis dešimtmečius kūrė

istorines freskas, detektyvus, trilerius. Jį beje, prisimena ir šiemet „Kino pavasaryje“ rodyto Radu Jude's filmo „Man nesvarbu, jei į istoriją įeisime kaip barbarai“ veikėjai.

Rumunų kino raida pagyvėjo antrą 7-ojo dešimtmečio pusę, kai tarptautinės sėkmės sulaukė Ciulei filmas „Pakartųjų miškas“ („Padurea spanzuratilor“, 1964), rodęs rumunų karius Pirmajame pasauliniame kare ir Kanuose pelnęs apdovanojimą už geriausią režisūrą. Tapo akivaizdu, kad rumunų režisieriai nori rodyti skausmingus savo šalies istorijos puslapius. Tačiau šis filmas jam buvo paskutinis. Ciulei pavertė Bukarešto teatrą, kurio meno vadovu dirbo, viena svarbiausių šalies scenų, bet buvo atleistas po bandymų statyti N. Gogolio „Revizorių“ ir priverstas emigruoti iš šalies.

1966 m. kine debiutavo Lucianus Pintilie (1933–2018), antrasis jo filmas „**Rekonstrukcija**“ („Reconstituirea“, 1969) tapo bekompromisiu totalitarinės valdžios kaltinimu. Dabar šis filmas laikomas svarbiausiu ir geriausiu rumunų kino istorijoje, bet savo šalyje jis buvo draudžiamas iki 1990 metų. Tai pasakojimas apie du studentus, kurie po girtų muštynių atsiduria areštinėje ir turi priešais kamerą rekonstruoti muštynes kuriamam edukaciniam filmui apie chuliganizmo žalą. Filmas tapo kaltinimu represiniam režimui. Jo premjera įvyko 1970 m. Kanuose, o režisierius pateko į valdžios nemalonę. Jo filmai nuolat atsidurdavo „ant lentynos“, režisuoti spektakliai būdavo nuimami. Pintilie emigravo į Prancūziją. Ten kūrė filmus ir statė spektaklius, o į Rumuniją grįžo 1992 m. su filmu „Ąžuolas“ („Balanta“), kuriame sujungė socialinę satyrą ir pototalitarinę utopiją. Dar 7-ajame dešimtmetyje į rumunų kiną perkėlęs prancūzų Naujosios bangos dvasią ir stilių, Pintilie tapo naujos kartos kūrėjų mokytoju ir moraliniu autoritetu. (21 d. 19 val.)

Pintilie emigravus, Rumunijoje netrukus prasidėjo permainos: Ceausescu pradėjo įvedinėti savą Kinijos kultūrinės revoliucijos versiją, kultūros raida turėjo paklusti ideologinės kontrolės sistemai. Totalitarinis „Karpātų genijaus“ (taip save liepė oficialiai vadinti diktatorius) režimas tapo vienu radikaliausių Europoje. Šalis pamažu virto visuotinio sekimo, skundimo ir policinio teroro erdve. Slaptųjų tarnybų vaidmuo vis augo, o kartu ir kino kontrolė. Rumunų kinas pasinėrė į krizę, kuri, atrodo, niekad nesibaigs. Todėl 8-ojo ir 9-ojo dešimtmečių filmų, kurie išsaugojo autorinio kino dvasią, nėra daug. Tarp jų – Mircea Daneliucio (g. 1943) filmas „**Mikrofono testas**“

„Panelė Christina“

„Rekonstrukcija“

(„Probă de microfon“, 1979). Tai kritiškas žvilgsnis į Rumuniją, kur kiekvienas gali tapti įtariamoju ar kaltinamuoju. Moralinio pasirinkimo klausimus režisierius formuluoja netiesiogiai. Jauna moteris pagauinama važiuojanti be traukinio bilieto. Jai skiriama bauda. Televizijos darbuotojams – tai jau siužetas. Jie ketina parengti reportažą ir pamėginti išsiaiškinti, kodėl mergina elgiasi keistai. (23 d. 19 val.)

Kitas Daneliucio filmas „**Sraigų senatorius**“ („Senatorul melcilor“, 1994) pasakoja apie korumpuotą politiką, kuris atvyksta pailsėti į mažą kaimelį. Vieną dieną jis dalyvauja vėjo jėgainių atidaryme, o po šventės užsineria sraigų. Gyventojai stengiasi visai būdais įsiteikti senatoriui, o šis net nepastebi jų problemų. (22 d. 19 val.)

Vienas garsiausių 9-ojo dešimtmečio filmų – Dano Pitos „**Varžybos**“ („Concurs“, 1982) – įdėmus žvilgsnis į rumunų visuomenę. Jo herojai – vienos valstybinės institucijos darbuotojai – savaitgalį pasiklysta miške ir pradeda lenktyniauti, kuris pirmas suras kelią namo. Tačiau kažkuriuo momentu varžybos pavirsta kelione į save. (24 d. 19.10).

Nae Caranfilo filme „**Asfalto tango**“ („Asfalt tango“, 1996) pasakojama istorija – universali visoms šalims, išgyvenusioms staigų perėjimą nuo vienos santvarkos prie kitos. Pasakodamas apie dvilika jaunų rumunių, kurias įtartinas impresarijus ir dar įtartinesnė verslininkė suvilioja vykti į Paryžių ir užkariauti Vakarus, režisierius

supriešina du pasaulius. Vieną – archajišką, paremtą meile, šeima, paprastumu, ir kitą – šiuolaikinį, kuriame klesti sėkmės kultas, cinizmas ir galia. (25 d. 16.40). Kitas šio režisieriaus filmas „**Filantropika**“ („Filantropica“, 2001) perkels į šių dienų Bukareštą, kur vakare išeiti į miestą su gražia moterimi gana rizikinga. Kuklus licėjaus mokytojas Ovidijus to sau negali leisti. Tačiau beprotiškai įsimylėjęs dvidešimtmetę Dianą jis pradeda ieškoti naujų pajamų šaltinių ir pasineria į neįtikėtiną, bet kartu pavojingą elgetų mafijos pasaulį. (20 d. 19.30)

Naujausias šios programos filmas – Alexandru Maftai „**Panelė Christina**“ („Domnisoara Christina“, 2013) – sulaukė rekordinio žiūrovų skaičiaus Rumunijoje. Filmas sukurtas pagal dar Rumunijoje 1936 m. parašytą filosofo, religijų istoriko, mitų tyrinėtojo Mircea Eliade's (1907–1986) romaną. Pasirodžius knygai, Eliade buvo kaltinamas pornografijos platinimu ir net nušalintas nuo dėstytojavimo. Pagrindinė romano veikėja yra *strigoi* (rumunų ir moldavų mitologijoje tai vampyras arba ragana, kuriais pavirsta pakaruokliai). Eliade romane analizavo erotikos ir mirties vaidmenį žmogaus gyvenime. Filmo veikėją tapytoją Jegorą, kuris su drauge persikėlė į šeimos dvarą, persekioja nerami panelės Christinos, nužudytos per 1907-ųjų sukilimą, siela. (26 d. 16.40)

Įėjimas su nemokamais bilietais.

„7MD“ INF.

Ašaros byrėjo

Nauji filmai – „Ričardas atsisveikina“

ŽIVILĖ PIPINYTĖ

Iškart turiu nuliūdinti ištikimus Johnny Deppo gerbėjus: Wayne'o Robertso filmas **„Ričardas atsisveikina“** („Richard Says Goodbye“, kitas pavadinimas „The Professor“, JAV, 2018) netaps aktoriaus sugrįžimu į aukščiausių kino lygą. Ne todėl, kad ne vienus metus Deppą supantys skandalai vis dar gožia jo šlovingą praeitį. Tiesiog filmas, kuris turėjo parodyti, kad Deppas – ne tik žavusis piratas Džekas, bet ir intelektualus, autoironiškas aktorius, neįtikėtinai banalus.

Ko verta kad ir išeities situacija: respektabilaus (akivaizdžiai Gebenės lygos) universiteto profesorius Ričardas sužino, kad jam ketvirta plaučių vėžio stadija ir atsisakius gydytis lieka keturi gyvenimo mėnesiai. Deppo vaidinamą Ričardą apima įniršis, jis vis kartoja: „Fuck!“ (lietuviškuose titruose „Velniop!“), net įbrenda į gražų tvenkinį su gulbėmis. Matyt, tą akimirką jis ir nusprendžia gyvenimo pabaigą praleisti kitaip. Jei manote, kad jis puls rašyti savo didįjį romaną, išsirengs į kelionę, kad atsisveikintų su artimais žmonėmis ar įgyvendins kokią kitą slaptą svajonę, labai klystate. Ričardas nuspręš dulkintis su kuo

papuola, rūkyti žolę ir lankytis baruose kartu su gabiausiais studentais, o vienam (homoseksualiam juodaodžiui) savo kabinete net leis pačulpti. Dar jis skatins nebijoti meilės savo dukterį lesbietę (Zoey Deutch), šantažuos žmonos (Rosemarie DeWitt) meilužį – universiteto rektorių (Ron Livingston) ir galiausiai iškeliaus į tamsią naktį kartu su šuneliu. Prisipažinsiu, kad filmui pasibaigus labiausiai jaudino šuns likimas, nes tai vienintelė nuvalkiota filme rodoma situacija. Gal todėl, kad iškart ją susiejau su Vittorio De Sicos „Umberto D.“, kur nusižudyti susirengęs filmo herojus atsisako ketinimo, nes jam iš pas-kos traukinio bėgiais seka mylimas šunelis.

Stebint Ričardą sunku patikėti, kad to visko, kam pasiryžta, jis neišbandė jaunystėje. Juo labiau neaišku, kodėl jis anksčiau neliepė studentams skaityti knygų, kurias pasiūlo dabar, kad ir svarbiausio amerikiečių romano „Mobis Dikas“. Kodėl anksčiau nevijo iš auditorijos tų, kurie neskaito knygų savo malonumui. Akivaizdu, kad Robertsas, kuris yra ir scenarijaus autorius, nusprendė savo antrajame filme pasišaipyti iš amerikietiško politinio korektiškumo ir šiuolaikinio meno, o kas tam geriau tinka

už Deppą? Bet tie pasišaipymai – politiko Tomaševskio, kurį giliai žeidžia Neries pakrantėje stovintis geležinis vamzdis, lygio. Skulptūros, kuriomis Ričardo žmona puošia universitetą, primena falą ir tai panašiai kaip politikas mąstantiems filmo žiūrovams turėtų patikti. Dar primityvesnis pasišaipymas iš *gender* studijų – filmo kūrėjai kažkodėl nori įtikinti, kad apie moterų situaciją perskaitytoje knygoje prabylanti mergina suvoks literatūrą ir pasaulį tik Ričardo nurodymu išanalizavusi „Mobį Diką“. Seksistinė gaida filme skamba dažnai ir vis primena (nežinau, ar sąmoningai) apie kai kurias ne Ričardo, o paties Deppo, švelniai tariant, ydas.

Primityviai lyg iš moterims skirto meilės romano skamba ir Ričardo pasvarstymai apie gyvenimą, kad ir tas, kur jį lygina su paukščio giesme. Deja, romantiška garbana, dažniausiai dengianti pusę Ričardo veido, neįtikina, kad jis – literatūros žinovas. Aktoriaus veido išraiška visą filmą nesikeičia, bet patikėti, kad jo herojus – milžiniškas vidinės permainas patiriantis intelektualas, tikrai prireiks daug pastangų. Akivaizdu, kad aktorius neturi to багаžo, kuris privalomas jo herojui. Juolab kad tai, iš esmės, vieno aktoriaus filmas, o įkyrios nuorodos į

„Ričardas atsisveikina“

išmintingąją Peterio Weiro „Mirusių poetų draugiją“ (1989), kur Robino Williamso herojus mokė mokinius džiaugtis kiekviena diena, skamba tikrai ne „Ričardas atsisveikina“ naudai.

Dar daugiau pastangų prireiks norint suprasti jo santykius su artimais žmonėmis. Dukterį jis skatina mylėti ir, kitaip nei žmona, nesi-baido jos homoseksualumo. Žmonos neištikimybė jam suprantama ir, regis, priimtina. Akivaizdu, kad filmo kūrėjai tyčiojasi iš aukštosios klasės veidmainystės – neatsitiktinai žmonos meilužis apdovanotas trimis sėklidėmis, o Ričardo pastaba, kad neištikimybė turi būti skoninga, net šmaikšti. Tačiau Ričardo ir jo draugo Piterio (Danny Huston) linija atrodo prikergtą dirbtinai, tam, kad paskutinėmis akimirkomis Ričardas turėtų su kuo apsikabinti bažnyčioje ir pasakyti išgirdęs angelus. Turint omenyje anks-tesnį melo ir cinizmo persmelktą

Ričardo gyvenimą, sunku patikėti nuoširdžia ilgai trunkančia jo draugyste ties egzaltacijos riba su Piteriu. Kita vertus, filmo žinią galima su-prasti ir taip, kad gyvenime svarbūs tik jausmai, pojūčiai, potyriai, kurių buvo išsižadėjęs intelektualusis Ričardas. Todėl jis ir nusprendžia maištauti, nors jo maištas neturi jokios prasmės. Beje, tai sėkmingai primena ankstesnį Deppo įvaizdį.

Filmui persiritus į antrą pusę vis pagalvodavau, kad gal tai parodija, tik aš to nesuprantu. Juolab kad universiteto ir Ričardo namų interjerai tokie saldžiai gražūs, lyg iš spalvotų žurnalų, personažai – tokie aiškūs, kad net neįauku, mizans-cenos – pabrėžtinai primityvios, o varpai, skambantys ištikus skausmo priepuoliui, ir finalinis Ričardo monologas dvelkia atviru kiču. Tačiau ašaromis ir lietaus čiurkšlėmis ap-laistyta „Ričardas atsisveikina“ pabaiga įtikino, kad klystu.

Teatras

„Niggaz“ Kauno miesto kameriniame teatre

Lietuvos mokytojų situaciją susieti su pabėgėliais Olandijos Oranjė miestelyje, atrodytų, – keistas žingsnis, bet Agnius Jankevičius spektaklyje „Niggaz“ siekia įrodyti savo pasirinkimą. Kūrinyje susipina tikra istorija apie nesėkmingą bandymą į mažo miestelio bendruomenę integruoti pabėgėlius, apgyvendintus vaikų pramogų parke, ir trijų Lietuvos mokytojų likimai. Jos dirba ne Lietuvos didmiesčio gimnazijoje, o Skapiškio mokykloje, kurioje mokiniui vis mažėja, o statusas keičiasi, kol galiausiai ji uždaroma. Režisierius šią mokyklą pasirinko neatsitiktinai, jis pats kilęs iš Skapiškio miestelio Kupiškio rajone. Jungtis tarp dviejų, atrodytų, mažai ką bendra turinčių dalykų, jau tampa vienu iš Jankevičiaus kūrybos bruožų, tarkim, „Samurajaus knygoje“ (2017) ir „Šventėje“ (2018) taip pat esama netikėtų paralelių.

Spektaklyje „Niggaz“ veikia trys viltį praradusios mokytojos, sumanusios įgyvendinti tikrovėje sunkiai įsivaizduojamą planą, kaip išgelbėti mokyklą, o kartu išsaugoti savo darbo vietas ir profesinę veiklą, kuri joms yra svarbiausia gyvenime. Mokytojų personažai sąmoningai stereotipizuojami, tai rodo jų vizualus įvaizdis, elgesys ir

Severina Špakovska, Greta Šepliakovaitė ir Gabrielė Ladygaitė spektaklyje „Niggaz“

net vardai. Aktorė Gabrielė Ladygaitė kuria tikybos mokytoją Viltį, Greta Šepliakovaitė – literatūros mokytoją Laimę, o Severina Špakovska – kūno kultūros mokytoją Vakarę. Iš pirmo žvilgsnio jos atrodo lyg mokinio sąsiuvinio parašėje nupieštos, šiek tiek pašaipios karikatūros. Vilties naivumas ir patiklumas, Laimės „serialinis melodramatiškumas“, Vakarės fizinio pasirengimo demonstravimas bei bendras jų susitelkimas į lietuvišką folklorą, taip pabrėžiant nutolinimą nuo realybės, – tik pirminis personažų charakterių sluoksnis. Kompozitorė Maria Paškevič spektakliui modifikavo lietuvių liaudies dainas, kurios tinkamos vietose suskamba paveikiai ir ironiškomis tekstų interpretacijomis.

Vienai iš mokytojų kyla utopinis mokyklos išgelbėjimo planas. Norėdama jį pristatyti kolegėms, ji pakviečia jas įsibrauti į jau uždarytą mokyklą. Lngas, per kurį

braunamasi į darbovietę, tampa aliuzija į mokytojų bandymą reikalauti savo teisių „veržiantis į ministeriją per langus“. Kolegėms mokytoja Laimė pasiūlo atstumtuosius pabėgėlius iš Oranjė perkelti į Skapiškio mokyklą ir taip spręsti mokinių trūkumo problemą. Mokytojos imasi šio plano ir, nedetalizuojant visų šiame kelyje jas ištikusių nuotykių, galima tik paminėti, kad jos sugebėjo prisidėti prie gaisro Varšuvoje, pateko pareigūnų akiratin, o galiausiai grįžo į pradinę nevilties būseną vaikų žaidimų aikštelėje. Komplikuotas, įvairiausių įvykių kupinas mokytojų kelias siekiant išsaugoti mokyklą – tai tik pasakojimo ašis, aplink kurią plėtojamos ir kitos ne mažiau svarbios idėjos.

Spektaklyje reflektuojamas ir stereotipinis pabėgėlių matymas. Pavyzdžiui, perkėlus į Lietuvą juos siūloma greituoju būdu išmokyti kokio nors lietuvių liaudies šokio ar kelių žodžių sutartinės miestelio

šventei ir taip parodyti neva jų kūrybiškumą, o iš tiesų – kad juos galima lengvai „integruoti“.

Per tikybos mokytojos Vilties personažą nemažai vietos skiriama ir religijos klausimams. Reikšminga pabaigoje nuskambanti Vilties istorija apie tris plytas, kryžių ir alaus skardinę su sąsiuvinium, kuriame fiksuojami pseudoregėjimai, teikiantys žmonėms viltį, o šio spektaklio veikėjas verčiantys susimąstyti, ar jos nori tapti tos vilties nešėjomis.

Pastebima ir dar viena paralelė tarp spektaklio ir mus supančios tikrovės. Mokytojos problemų sprendimo būdų ieško besizvalgydamos į kitas valstybes, panašiai juk vyksta ir su, jau galima sakyti, amžinąja, visą Nepriklausomybės laikotarpį besitęsiančia švietimo reforma, kai vieną kartą gręžiamasi į vieną užsienio pavyzdį, kitą kartą į kitą, bet rezultatai vis tiek nedžiugina. Norisi tikėti, kad tie pavydžiai tikrovėje parenkami ne tiesiog iš „Youtube“ kaip spektaklyje.

Nors mokytojų pasirinkimai ir jų istorijos atskleidžiamos po truputį, ironijos atspalvio šie personažai nepraranda. Aktorėms nuolat tenka balansuoti ties rimtumo ir komiškumo riba bei „neperspausti“ šaržuojant, kas iš tikrųjų joms pavyksta. Ladygaitė vaidina mažiausiai nuspėjamą, kintantį personažą; Špakovska įtaigiai kuria vietoje nenustygstančią, visada veikti pasiryžusią veikėją; o Šepliakovaitė įkūnija emocionalią veiksmų iniciatorę.

Jankevičiaus ir Birutės Belados Tauterytės sukurta spektaklio scenografija saikinga ir funkcionali – tai vaikų žaidimų aikštelė su čiuožykla bei sūpynėmis. Ji atspindi bendrą pasakojimą, kuriame dominuoja Jankevičiaus suktas tekstas, skatinantis apmąstymus ir taip netiesiogiai provokuojantis diskusiją su žiūrovu.

Interviu paklaustas apie spektaklio „Niggaz“ pavadinimo sąsajas su rasistiniu pareiškimu, Jankevičius, kaip visada, argumentuotai paaiškino, kad iš jo pusės čia nėra jokių rasistinių poteksių ir tuo, žinoma, galima tikėti. Kitas klausimas, kiek šis pavadinimas iš tikrųjų atspindi spektaklį. Pasak režisieriaus, žodžiu „nigga“ vergovės laikais buvo vadinamas tamsiaodis vergas, o frazė „dirbu kaip negras“ reiškia, kad žmogaus darbas nuvertinamas, ir nieko daugiau. Spektaklio pabaigoje apie tai prabyla viena iš mokytojų, kalbėdama apie vergovę. Tačiau ar to pakanka, kad šias tris mokytojas galėtume įvardinti „niggomis“? Taip, jų darbas nevertinamas, net nuvertinamas, jos jaučiasi nereikalingos, tačiau vis dėlto jos turi pasirinkimo laisvę.

Jeigu žiūrovas, perskaitęs spektaklio pavadinimą, turės lūkesčių, kad jame kalbama apie rasizmą įprastine šios sąvokos prasme, tai to nesulauks. Jeigu pasižiūrėtume plačiau, čia engiamąja tampa mokytojų bendruomenė.

MIGLĖ MUNDERZBAKAITĖ

Būk kaip Loganas

Krėsle prie televizoriaus

Visada pavydžiu Stevenui Soderberghui, kuris kasmet įdeda į internetą kilometrinius per metus perskaitytų knygų ir pamatytų filmų sąrašus. Skaitantis ir svetimus filmus žiūrintis režisierius intelektualas jau savaime įdomus ir net keistas. Soderberghas mėgsta prisidengti įvairiais slapyvardžiais, todėl niekad nežinai, ar jis pats nebuvo ir filmo operatorius ar scenarijaus autorius. Tačiau Soderberghas iš pat pradžių nesistengė sekti holivudiniais sėkmės pavyzdžiais. Būdamas dvidešimt šešerių 1989 m. Kanuose už debiutinį filmą „Seksas, melas ir vaizdajuostės“ jis buvo apdovanotas „Auksine palmės šakele“, bet sąmoningai atsisakė kurti tą patį filmą visą gyvenimą. Jo filmai visada netikėti: 1991-aisiais pasirodė manieringas ir postmodernistiškas „Kafka“, pernai – telefonu nufilmuota „Nesava“. Sakytum, jokio nuoseklumo, stulbinanti žanrų ir temų įvairovė, bet toje beprotybėje yra metodas. Pastebėjau, kad beveik kiekvienas toks režisieriaus posūkis į lankas anksčiau ar vėliau tampa sektinu pavyzdžiu. Užtenka prisiminti kad ir socialiai angažuotą „Eriną Brokovič“ (2000) ar kičo sirupu užliejantį pašaipų biografinį televizijos filmą apie Las Vegaso pianistą Liberacę („Behind the Candelabra“, 2013), kuris taip ir nepasiekė Lietuvos ekranų. Kas suskaičiuos, kiek filmų atsirado kad ir iš „Oušeno vienuoliktuko“?

Pašaipa ir sarkazmas Soderbergho filmuose paskutiniais metais vis akivaizdesni, tad užpernai

sukurta „**Loganų sėkmė**“ (TV3, 21 d. 21 val.) lyg ir neturėtų stebinti. Atleistas iš darbo jo herojus Džimis Loganas iškart surenka komandą ir sugalvoja jžūliausią apiplėšimą istorijoje. Loganų šeimoje visi šaunuoliai: Džimis kadaise buvo mokyklos futbolo komandos žvaigždė, bet taip niekuo ir netapo, jo dukterį – vietinę Mis Laimę – pasiims buvusi žmona. Džimio brolis Klaidas norėjo tapti didvyriu, iškeliavo į Iraką ir iš ten grįžo be vienos rankos, bet tapo vietine įžymybe – vienaarankiu barmenu. Jų sesuo svajojo būti stiliste ir dabar prižiūri vietinių ponių nagus. Bet svarbiausia, kad šeimos nariai visada pasirengę palaikyti vienas kitą.

Soderberghas elgiasi jžūliai: „Loganų sėkmėje“ jis sujungia pasakų apie Oušeno draugus baletinį lengvumą su savo socialinių parabolijų niūrumu. Filmas iš pirmo žvilgsnio nelygus, bet tai ir sukuria svarbias jo prasmes. „Loganų sėkmė“ kartais primena miuziklą pagal Victorio Hugo „Vargdienius“ – masinės peštynės skamba kaip muzika, automobilių lenktynės primena šokį, o veikėjų žodžių dvikovos – meilės dainą. Tik Soderbergho vargdieniai trokšta ne socialinės revoliucijos, o „nulaužti“ banką. Gal nereikėtų pridurti, kad apiplėšimas vyks skambant himnui, bet atkreipkite į tai dėmesį ir net jei negalite pasigirti kinematografine klausa, manau, neikssite abejingi Channingo Tatumo, Adamo Driverio, Setho McFarlaneo, Katie Holmes, Hilary Swank ir beveik neatpažįstamo – tatuiruotėmis

ir netikėta šukuosena – papuošto Danielio Craigo žavesiui. Estetas Soderberghas nuoširdžiai myli savo neelegantiškus herojus, pasišaipo iš „Sostų karų“ ir nesigėdija senamadiško nuoširdumo.

1990-aisiais pasirodžiusios Woody Alleno „**Alisos**“ (LRT Kultūra, 18 d. 21 val.) intonacija taip pat ironiška, nors ir šilta. Šįkart Allenas stebi moterų pasaulį, pasitelkdamas magiją, religiją, okultizmą. Filmo herojė – niujorkietė Alisa (Mia Farrow). Ji turtinga, mėgsta apsipirkinėti, turi neištikimą vyrą ir svajoja susitikti su Motina Terese. Alisa kenčia nugaros skausmus. Ji kreipiasi pagalbos į kinų kvartalo žolininką, o šis jai duoda magiškų nuovirų – vienas padės Alisai atsakyti katalikiško auklėjimo, kitas pavers ją nematoma, trečias leis kalbėtis su mirusiaisiais.

Šeimos susitikimuose kartais ir aš noriu pasijusti nematomas, nors prie stalo susėsti kartu su visais malonu. Xavier Dolano filme „**Tai tik pasaulio pabaiga**“ (LRT Plius, 22 d. 21.30) šeima prie stalo susirenka, kai namo po dvylikos metų sugrįžta sūnus paklydėlis Luji (Gaspard Ulliel). Brolis (Vincent Cassel), motina (Nathalie Bay), sesuo (Lea Seydoux), brolienė (Marion Cotillard) neslepia savo jausmų ir bando suvokti situaciją. Ji sudėtinga – Luji mirtinai serga ir atvyko atsisveikinti, bet dar nežino, kaip ir kam tai pasakyti.

Dolanas visada su baime žiūri į tradicinę šeimą. Ir nors „Tai tik pasaulio pabaiga“ veikėjai dažnai

„Loganų sėkmė“

filmuojami stambiu planu, režisierius labiau pabrėžia ne situacijos intymumą – dažniau skamba tragi-farso gaida. Bendrauti šeimai sekasi sunkiai, veikėjai slepia viduje daug agresijos ir pykčio, nors Luji ir žiūri į juos kaip į veidrodį, kuriame atspindi pats. Režisierius tuo naudo-jasi ir leidžia aktoriams pasiautėti.

Kita vertus, Dolanas dar labai jaunas, todėl, regis, pritaria Luji, suvokiančiam mirtį kaip dar vieną didį pasakojimą, kurio žvaigžde jis bus ir kurio grožis pritemdys gyvenimo tragediją. Deja, tokių, sa-kyčiau, pretenzingų fantazijų apie mirtį vis dažniau matome biografiniuose filmuose apie popkultūros žvaigždes.

Tokio kino priešingybė – istorinis Seano Elliso bendros čekų, prancūzų ir britų gamybos filmas „**Antropoidas**“ (TV3, 23 d. 22 val.). Jis pasakoja apie slaptą operaciją „Antropoidas“. Jos tikslas buvo sunaikinti Prahos budeliu vadinamą SS generolą Reinhardą Heydrichą, kuris užėmė aukštą vietą nacių hierarchijoje. Operacija buvo suplanuota Londone, kur emigracijoje veikė Čekoslovakijos vyriausybė. Jos vykdyti 1942 m. buvo pasiūsti

čekas Janas Kubišas (Jamie Dornan) ir slovakas Jozefas Gabčíkas (Cillian Murphy). Jiems padėti turėjo vietinio Pasipriešinimo judėjimo vadas Ladislavas Vanekas (Marcin Dorociński) bei ne visada akcijos pasekmes suvokiantys civiliai. Pasikėsinimas įvyko, Heydrichas mirė, bet nacių atkirtis buvo žiaurus – per tūkstantis žmonių nuteista mirti, keli tūkstančiai atsidūrė koncentracijos stovyklose, sunaikinti kaimai, kuriuose gyveno Kubišo ir Gabčiko giminės.

Apie šią operaciją sukurtas ne vienas filmas, mat „Antropoidas“ iki šiol žadina diskusijas apie tai, kokią kainą galima mokėti už meilę tėvynei ir norą apginti ją nuo žiauraus niekšo, inicijavusio konclagerius, organizavusio žydų žudynes ir prievartą okupuotose teritorijose. Ar operacijos planuotojai nesuvokė, kad nukentės nekalti žmonės? Gal jie tikėjo, kad patriotų ir taikių žmonių žūtis labiau paskatins čekoslovakų pasipriešinimą? Filmo kūrėjai panašius klausimus apie atsakomybę diskretiškai apeina ir šlovina drašuolius.

Jūsų –
JONAS ŪBIS

Kronika

Kino naujienos trumpai

Dokumentinis filmas apie pedofiliją Bažnyčioje

Lenkijoje daug kalbama apie naują dokumentinį filmą „Tik niekam nesakyk“ („Tyłko nie mów nikomu“), kuris praėjusį šeštadienį pasirodė „YouTube“ ir jau surinko per aštuonis milijonus žiūrovų. Filmo autoriai Tomaszas ir Marekas Sekielskiai pasikalbėjo su keliasdešimt kunigų vaikystėje seksualiai išnaudotų žmonių, tačiau su filmo kūrėjais nesutiko kalbėtis nė vienas lenkų vyskupas. Filmo pavadinimas – žodžiai, kuriuos dažniausiai filme kartojo kunigų aukos: apie tai, kas įvyko, jiems buvo draudžiama kalbėti net per išpažintį. Aukos filme pasakoja, ką su jais darė kunigai, kaip grasino, kad nuskriaus jaunesnius jų brolius ar seseris.

Pasak kritikų, stipriausia filmo vieta – aukų susitikimai su skriaudikais, užfiksuoti paslėpta kamera. Pedofilai kunigai kartais verkia, kartais siūlo pinigų, sako, kad juos buvo apsėdęs velnias. Tačiau

pirmiausia „Tik niekam nesakyk“ pasakoja aukų istorijas, kaip jie bando grįžti į normalų gyvenimą ir pasiekti teisingumo.

Filmo kūrėjai rodo ne tik jau žinomus pedofilijos atvejus, bet ir atskleidžia kelis naujus. Pavyzdžiui, kad pedofilas buvo ir Lecho Wałęsos nuodėmklausys, miręs šių metų pradžioje. Sekielskiai pas jį lankėsi trys mėnesiai prieš mirtį.

Pinigų filmui Sekielskiai surinko portale *Patronite.pl*

Filmo anonsą galima pasižiūrėti čia: <https://www.youtube.com/watch?v=Hym3ROH4btE>

Berlyno kino festivalis skelbia naują konkursą

Naujieji Berlyno kino festivalio vadovai Carlo Chatrianas ir Mariette Rissenbeek paskelbė, kad nuo ateinančių metų festivalyje atsiras dar viena konkursinė programa. Ji vadinsis „Encounters“. Programos tikslas – remti jaunus kino kūrėjus, kurių filmai estetiškai ir struktūriškai nepriklausomi bei inovatyvūs. Bus siekiama, kad tradicines kino formas keičiantys filmai rastų savo žiūrovus. Programoje bus rodoma daugiausia 15

vaidybinių ir dokumentinių filmų iš viso pasaulio.

Emilia Clarke vaidins meilės istorijoje

„Sostų karuose“ išgarsėjusi Emilia Clarke vaidins poetę Elizabeth Barrett naujame Bjørno Runge’s filme „Let Me Count The Ways“. Pasakojimas nukels į XIX a. Angliją. Sulaukusią pripažinimo Barrett kan-kina paslaptinga liga, ji išsekusi ir atsiskyrusi gyvena Londone. Susitikimas su jaunu poetu Robertu Browningu įneša į jos gyvenimą aistros. Tačiau moters tėvas stengiasi ją kontroliuoti. Filmo pavadinimas paimtas iš Barrett eilėraščio „How Do I Love Thee? Let Me Count the Ways“.

Runge išgarsėjo filmu „Žmona“ („The Wife“), vaidmuo kuriame aktorei Glenne Close atnešė „Oskaro“ nominaciją. Ji vaidino rašytojo, Nobelio premijos laureato žmoną.

Anthony Hopkinsas ir Olivia Colman vaidins tėvą ir dukterį

Britų aktoriai Anthony Hopkinsas ir šiemet „Oskaru“ už geriausią moters vaidmenį apdovanota Olivia Colman („Favoritė“) vaidins

Emilia Clarke seriale „Sostų karai“

Floriano Zellerio filme „Tėvas“ („Father“). Filmą pagal savo pjesę („Le Pere“, 2012) režisuos pats prancūzų dramaturgas, jo scenarijaus bendraautoris yra britų dramaturgas bei režisierius Christopheris Hamptonas („Pavojingi ryšiai“).

Pagrindinis šį mėnesį pradedamo filmuoti „Tėvo“ herojus – aštuoniasdešimtmetis vyras, patiriantis pirmuosius Alzheimerio ligos požymius. Tai komplikuoja jo santykius su dukra, kuri bando pradėti gyvenimą su nauju vyru. Tėvas ne tik

neatpažįsta artimųjų, bet ir mano, kad šeima juo manipuliuoja. Jis pasitikti tik jauna slauge – vienintele, kuri iš jo nieko nenori.

1979 m. gimęs Zelleras – madingas prancūzų rašytojas ir dramaturgas, sulaukęs tarptautinio pripažinimo. Jo pjesė „Tėvas“ statyta jau 45 šalyse. Tai trilogijos „Motina“ (2010), „Tėvas“ ir „Sūnus“ (2018) dalis. Dramaturgas savo pjeses vaidina tragifarsais.

PARENGĖ Ž. P.

23-iojo Vilniaus festivalio belaukiant

Mažiau nei mėnuo beliko iki vieno laukiamiausių sostinės muzikos renginių – Vilniaus festivalio. 23-ią kartą rengiamas šis tradicinis festivalis šiemet vyks birželio 3–21 d., o jo programoje numatyti devyni nepamirštami muzikos vakarai.

Kuo bus ypatingas 23-iasis Vilniaus festivalis? „Pirmiausia, jis bus po Vilniaus miestą keliaujantis festivalis“, – teigia festivalio vadovė Rūta Prusevičienė. Pagrindinę nuolatinę erdvę – Lietuvos nacionalinės filharmonijos Didžiąją salę – uždarius renovacijai, koncertai rengiami kitose salėse. Ir muzikantams, ir organizatoriams tenka žaismingai derintis prie naujų erdvių ir nuolat būti pasirengus netikėtumams. Tad neatsitiktinai šiųmečio festivalio moto – „Homo ludens“ (žaidžiantis žmogus).

„Kadangi daugelyje kalbų „play“, „spielen“, „grać“, „igrat“ reiškia ir žaisti, ir groti muzikos instrumentu, suprant, kodėl mokytis žaisti ir muzikuoti būtina nuo ankstyvo amžiaus. Žaidimas ir jo taisyklių perpratimas bene tvirčiausiai sukuria gyvenimo ir komunikacijos su kitais bei kitokiais struktūras. Vienos seniausių kolektyvinio žaidimo formų – sporto žaidynės, meno festivaliai – ne tik išlaikė savo esmę bei formą, bet ir įsitvirtino kaip patraukliausias dalinimosi fiziniu ir emociniu krūviu būdas. Šiandien visame pasaulyje įvykusi audringa „festivalizacija“ atsispindi ir išpūdingame kultūriniame Vilniaus miesto audinyje, o vieni iš proceso pirmeivių – Vilniaus festivalis bei Vilniaus miesto savivaldybės įstaiga „Vilniaus festivaliai“ – užtikrina nuolatinį kokybinį šio audinio atnaujinimą“, – sako R. Prusevičienė.

Pasak Vilniaus mero, moto „Homo ludens“ taikliai apibrėžia ne tik šiųmetinio festivalio, bet ir paties Vilniaus esmę. „Vilnius savo nenusakomu žavesiu nepalpiauja stebinti. Žinia, nuostabos užburta siela laisvėja nuo kasdienių rūpesčių ir ima alsuoti kūryba, t. y. žaisti netikėtai atrastomis prasmėmis, idėjomis, naujais įkvėpimais“, – sako Remigijus Šimašius.

Bene didžiausiu festivalio netikėtumu galima įvardyti jo pabaigai planuojamą birželio 21 d. Lietuvos rusų dramos teatre vyksiantį teatralizuotą pastatymą „Laukimas“ („Venter“). Tai dviejų menininkų, katalonų režisieriaus Calixto Bieito ir norvegų rašytojo, libreto autoriaus Karlo Ove's Knausgårdo sumanymas naujai pažvelgti į norvegų epų herojų Perą Giuntą, kartu tai – tarsi negėstančios aistros Edvardo Griego muzikai palidijimas. Jo gimimą inicijuoja tarptautinis muzikos institucijų tinklas – net trys festivaliai (Bergeno, Tivolio „Summer Classical“ ir Vilniaus), Bilbao teatras „Arriaga“ bei Geteborgo ir Islandijos simfoniniai orkestrai. „Laukimo“ pasaulinė premjera numatyta iškilmingame

D. MATVEJEVO NUOTR.

Bergeno festivalio atidarymo koncerte 2019 m. gegužės 22 d., o jau po mėnesio ši monumentalė kompozicija atkeliaus į Lietuvą.

„Pagrindinė „Laukimo“ tema sukasi apie mus neišvengiamai ir nuolatos lydinčią žmogaus vienvietės klausimą, mažus dalykus ir istorijas, kurie yra mūsų egzistencijos pagrindas“, – sako režisierius Calixto Bieito. Pagrindiniu personažu simfoninei pasijai „Laukimas“ pasirinkta Henriko Ibseno „Pero Giunto“ Solveiga. Anot pasijos „Laukimas“ režisieriaus, Solveigos personažas jau senokai patraukė jo dėmesį. „Prieš kelerius metus stačiau „Perą Giuntą“ bei Toshio Hosokawos operą „Hanjo“. Abiem atvejais mane be galo žavėjo dviejų moterų portretai – Solveiga ir geiša Hanako. Jos abi buvo vienišos ir, regis, ištisą amžinybę laukė sugrįžtant savo vyrų. Apstulbęs stebėjau, kaip jos išgyvena nusivylimą, neviltį, bet išlieka mylinčios, tvirtos ir atkaklios.“

O libreto autoriui norvegų rašytojui Karlui Ove'i Knausgårdui šis kūrinys yra visiškai nauja patirtis. „Niekada neteko rašyti sceninio kūrinio, be to, nemaniau, kad kada nors imsiuosi libreto. Mano kūrinio pagrindas – Solveiga, kuri niekur neiškeliauja ir lieka laukti. Solveiga pamažėle gėsta, gyvena tik dėl kitų. O vyras, kurio ji laukia, aktyviai keliauja. Tačiau būtent ji yra tas žmogus, kuris duoda, o Peras Giuntas – tas, kuris ima. Ką iš tiesų reiškia duoti? Ką reiškia laukimas? Šie klausimai įkvėpė mane parašyti istoriją apie trijų kartų moteris.“

Iki „Laukimo“ premjeros Vilniaus festivalio publika įvairiose sostinės erdvėse išvys dar aštuonis koncertus. Festivalį birželio 3 d. koncertų salėje „Compensa“ pradės ryški *soul* muzikos žvaigždė Madeline Bell ir svinguojantis „Concertgebouw“ džiazas orkestras iš Nyderlandų, skambės legendinių R. Charleso ir S. Wonderio dainos. Birželio 5 d. Vilniaus universiteto Šv. Jonų bažnyčioje numatyta egzotišką programą „Kinijos garsai styginiams ir erhu virtuozas Guo Gan“ su Roberto Šerveniko diriguojamu Lietuvos kameriniu orkestru atliks kinų instrumento erhu žvaigždė Guo Ganas. Skambės kinų muzika ir lietuvių kompozitoriaus Ramūno Motiekaičio festivalio užsakymu parašytas kūrinys „Cinema“ kameriniam orkestrui. Į tradicinę festivalio baroko koncerto poziciją

šiemet birželio 8 d. Valdovų rūmų Didžiojoje renesansinėje menėje numatyti tarptautinis baroko orkestras „Il Pomo d'Oro“ ir prancūzų violončelininkas Edgaras Moreau.

Visada maloniai nustebinantis lietuvių atlikėjų rečitaliu, šiemet festivalis irgi neketina nuvilti. Birželio 9 d. Valdovų rūmų Renginių salėje išgirsime sparčiai garsėjantį ansamblį „Synaesthesia“, diriguojamą Karolio Variakojo. Programoje „Abipus geležinės uždangos“ numatyti Pierre'o Boulezo, Mortono Feldmano, György'o Ligeti, Broniaus Kutavičiaus ir Alfredo Schnittkės kūriniai. Birželio 11 d. koncerte „Sergejus Krylovas ir draugai“ Šv. Jonų bažnyčioje LKO ir jo meno vadovas, smuikininkas, dirigentas Sergejus Krylovas pasirodys su savo ištikimais scenos partneriais, solistais smuikininkais Pavlu Vernikovu ir Svetlana Makarova. Koncerte dalyvaus ir italų pianistė Gloria Campaner, solo violončele grieš Elena Daunytė. Skambės dviejų bendraamžių lietuvių kompozitorių – Vidmanto Bartulio ir Algirdo Martinaičio – bei jų vyresniųjų kolegų, Lietuvos muzikams artimų kūrėjų – Alfredo Schnittkės ir Gijos Kancheli – kūriniai.

Birželio 14-osios koncertas šiemet bus skirtas lenkų kompozitoriaus Stanislovo Moniuskos gimimo 200-osioms metinėms. Šia proga Šv. Jonų bažnyčioje bus atliktos S. Moniuskos keturios „Aušros vartų litanijos“, koncerte muzikuos Lietuvos, Latvijos ir Lenkijos atlikėjai: solistai Vera Talerko, Ewa Wolak, Rafałas Bartmiński, Liudas Mikalauskas, Kauno valstybinis choras, Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras. Diriguos lenkų maestro Antoni Witas. Birželio 17 d. koncerte Vilniaus Šv. Kazimiero bažnyčioje giedos Guntaro Prānio vadovaujamas kolektyvas „Schola Cantorum Riga“, svečių rengiamą giesmių programą pajvairins improvizacijos mušamiesiems. Birželio 19 d. Valdovų rūmų Didžiojoje renesansinėje menėje sulauksime Bazelio kamerinio orkestro. Su svečiais iš Šveicarijos du Wolfgango Amadeaus Mozarto koncertus fortepijonui (Nr. 12 A-dur, KV 414 ir Nr. 9 Es-dur, KV 271, „Jenamy“) skambins Andrius Žlabys. Orkestras savo ruožtu dar ketina atlikti Franko Martino ir Heinzo Holligerio kūrinius.

Daugiau apie festivalį: www.vilniusfestival.lt.

VF INF.

GROŽINĖ LITERATŪRA. LITERATŪROS MOKSLAS

Amerikos psichopatas : [romanas] / Bret Easton Ellis ; iš anglų kalbos vertė Gabrielė Gai-liūtė-Bernotienė. – 2-asis patais. leid.. – Vilnius : Sofoklis, 2019. – 447, [1] p.. – (Kultinės knygos, ISSN 2424-3973). – Tiražas 1500 egz.. – ISBN 978-609-444-288-9 (įr.)

ar tai konstanta? : [eilėraščiai] / Laima Aleknaitė. – Klaipėda : Klaipėdos universiteto leidykla, 2019. – 207, [1] p.. – Tiražas 100 egz.. – ISBN 978-609-481-023-7

Atviras langas : [trieliai] / Audreolė Pivorė ; [ilustracijos: Rūta Sabonytė]. – Vilnius : Homo liber, 2019. – 118, [1] p. : iliustr.. – ISBN 978-609-446-192-7

Broliai Karamazovai : keturių dalių romanas su epilogu / Fiodor Dostojevskij ; iš rusų kalbos vertė Motiejus Miškinis. – Kaunas : Obuolys [i.e. Lectio divina], [2019]. – 847, [1] p.. – (Geriausia iš geriausių literatūros klasika). – ISBN 978-609-484-001-2 (įr.)

Dėdė Vania : keturių veiksmų scenos iš kaimo gyvenimo / Antonas Čechovas ; iš rusų kalbos vertė Motiejus Miškinis. – Kaunas : Obuolys [i.e. Lectio divina], [2019]. – 107, [2] p.. – ISBN 978-609-96077-3-3

Diena, kai liūtai ims būti salotas : [romanas] / Raphaëlle Giordano ; iš prancūzų kalbos vertė Lina Perkauskytė. – Vilnius : Alma littera, 2019. – 299, [3] p.. – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-609-01-3202-9 (įr.)

Džentlis pajūryje : detektyvas / Alan Hunter ; iš anglų kalbos vertė Margarita Vilpišauskaitė. – Vilnius : Briedis, 2019. – 357, [1] p.. – (Detektyvų serija, ISSN 2351-7360). – ISBN 978-9955-26-676-1

Frosto vidurnaktis : kriminalisto seržanto Džeko Frosto byla : detektyvas / James Henry ; iš anglų kalbos vertė Margarita Vilpišauskaitė. – Vilnius : Briedis, 2019. – 493, [1] p.. – (Detektyvų serija, ISSN 2351-7360). – ISBN 978-9955-26-674-7

Graikas Zorba : [romanas] / Nikos Kazantzakis ; iš vokiečių kalbos vertė Adomas Druktenis ; [pratarmė iš graikų kalbos vertė Diana Bučiūtė]. – 3-iasis patais. leid.. – Vilnius : Sofoklis, 2019. – 318, [2] p.. – (Kultinės knygos, ISSN 2424-3973). – Tiražas 1500 egz.. – ISBN 978-609-444-290-2 (įr.)

Ištikimybė : romanas / Letizia Pezzali ; iš italų kalbos vertė Lina Tilindytė. – Vilnius : Alma littera, 2019. – 189, [3] p.. – Tiražas 1300 egz.. – ISBN 978-609-01-3651-5 (įr.)

Jei sienos prabilų... : romanas / Julija Tareilė. – Kaunas : Obuolys [i.e. Lectio divina], [2019]. – 537, [3] p.. – ISBN 978-609-484-004-3

Kiemas : poema / Algimantas Kaminskas. – Vilnius : Homo liber, 2019. – 94, [1] p.. – ISBN 978-609-446-188-0

Pavogtas lietus : romanas / Alicia Gutje. – Vilnius : Alma littera, 2019. – 284, [1] p.. – Tiražas 2000 egz.. – ISBN 978-609-01-3672-0 (įr.)

Prarastų svajonių dvelksmas : romanas / Fiona McIntosh ; iš anglų kalbos vertė Irma Šlekytė. – Vilnius : Alma littera, 2019. – 460, [4] p.. – Tiražas 1800 egz.. – ISBN 978-609-01-3656-0 (įr.)

Rytoj vėl patekės saulė : autobiografinis romanas / Inga Juodkūnė. – Vilnius : Alma littera, 2019. – 310, [1] p.. – Tiražas 1800 egz.. – ISBN 978-609-01-3688-1 (įr.)

Senovės Žmogus Mieste : [romanas] / Aleksandr Piatigorskij ; iš rusų kalbos vertė Algirdas Kugevičius. – Vilnius : Sofoklis, 2019. – 191, [1] p.. – Tiražas 500 egz.. – ISBN 978-609-444-285-8 (įr.)

Sonetai / Viljamas Šekspyras ; iš anglų kalbos vertė Aleksys Churginas. – Kaunas : Obuolys [i.e. MEDIA INCOGNITO], [2019]. – 200, [2] p. : iliustr., portr.. – ISBN 978-609-04-0472-0

Šaltas granitas / Stuart MacBride ; iš anglų kalbos vertė Vidas Morkūnas. – Vilnius : Briedis, 2019. – 413, [1] p.. – (Detektyvų serija, ISSN 2351-7360). – ISBN 978-9955-26-683-9 (įr.)

Trys seserys : keturių veiksmų drama / Antonas Čechovas ; iš rusų kalbos vertė Balys Sruoga. – Kaunas : Obuolys [i.e. Lectio divina], [2019]. – 142, [2] p.. – ISBN 978-609-96077-2-6

Triusių medžiotojas : romanas / Kepler ; iš švedų kalbos vertė Nadežda Maeki. – Kaunas : Obuolys [i.e. Lectio divina], [2019]. – 590, [2] p.. – ISBN 978-609-96077-0-2 (įr.)

Varpai : literatūros almanachas / vyriausiasis redaktorius Leonas Peleckis-Kaktavičius. – Šiauliai : Literatūros almanacho „Varpai“ redakcija, 2019. – ISSN 1392-0669

[Nr.] 40 (2019). – 2019. – 152 p. : iliustr., faks., portr.. – Tiražas 800 egz.

Vasara, kai pasaulis šoko tvistą : romanas / Gabija Kristė. – Kaunas : Obuolys [i.e. MEDIA INCOGNITO], [2019]. – 398, [2] p.. – ISBN 978-609-04-0466-9

Veidrodžiai : lyrika, satyra, humoras / Povilas Lapeikis. – Vilnius : [Žuvėdra], 2019. – 112, [7] p. : iliustr., faks.. – ISBN 978-609-8219-19-7 (įr.)

Vyšnių sodas : keturių veiksmų komedija / Antonas Čechovas ; iš rusų kalbos vertė Jurgis Talmantas. – Kaunas : Obuolys [i.e. Lectio divina], [2019]. – 120, [2] p.. – ISBN 978-609-96077-1-9

GROŽINĖ LITERATŪRA VAIKAMS IR JAUNIMUI

26-ųjų aukštų namelis medyje / Andy Griffiths ; iliustravo Terry Denton ; iš anglų kalbos vertė Ina Jakaitė. – Vilnius : Alma littera, 2019. – 347, [3] p. : iliustr.. – Tiražas 1800 egz.. – ISBN 978-609-01-3700-0 (įr.)

Brolių Grimų pasakas / vertė Juozas Balčikonis ; iliustravo Arthur Rackham. – Vilnius : Garnelis, [2019]. – 398, [2] p. : iliustr.. – ISBN 978-9955-883-59-3 (įr.)

Dantukų fejės dovana : [knyga ikimokyklinio amžiaus vaikams] / [iš anglų k. vertė Žana Kairienė]. – Vilnius : Egmont Lietuva, [2019]. – [25] p., įsk. virš. : iliustr.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-609-05-0405-5

Drugelio nuotykių : [Auganto pasakaitė] / [Močiutė Zina]. – Vilnius : [O.Z. Jackūnienė], 2019. – [16] p. : iliustr.. – ISBN 978-609-475-308-4

PARENGĖ LIETUVOS NACIONALINĖS MARTYNO MAŽVYDO BIBLIOTEKOS INFORMACIJOS MOKSLŲ DEPARTAMENTO NACIONALINĖS BIBLIOGRAFINĖS APSKAITOS SKYRIUS

PANEVĖŽYS

Panevėžio miesto dailės galerija

Respublikos g. 3

iki 25 d. *Keramikos paviljone* – Eglės Einikytės-Narkevičienės paroda „InSide-OutSide“ arba „Išorė apie vidų“

J. Miltinio dramos teatras

Laisvės a. 5

Paroda „Aldona Gustas. Moterys su burnomis“

Spektakliai

VILNIUS

Nacionalinis dramos teatras

Mažoji salė

17 d. 19 val. – PREMJERA! V. Rimkaitės „VIRIMO TEMPERATŪRA 5425“. Rež. G. Kriaučionytė-Vosylienė, scenogr. A. Dubra, kost. dail. M. Nakaitė. Vaidina R. Valiukaitė, V. Rumšas, A. Dainavičius, P. Matuzas

18 d. 19 val. – „ŽALIA PIEVELĖ“ (pagal Ignalinos atominės elektrinės darbuotojų ir visaginiečių pasakojimus). Rež. J. Tertelis, K. Werner

24 d. 19 val., 25 d. 16 val. – PREMJERA! „SHELL-TER“. Rež. R. Krėžel ir M. Duncan, dail. O. Juciūtė. Vaidina J. Dapkūnaitė, K. Legenis, F. Semionovaitė, I. Raulynaitytė

26 d. 16 val. – M. von Mayenburgo „KANKINYS“. Rež. O. Koršunovas

26 d. 19 val. – I. Bergmano „INTYMŪS POKALBIAI“. Rež. V. Rumšas

Dekoracijų dirbtuvės

19 d. 16 val. – S.I. Witkiewicz-Witkacy „BATSIUVIAI“ (skaitymas). Rež. A. Obcarskas. Skaito R. Bučius, A. Gradauskas, M. Nedzinskas, R. Samuolytė, A. Vozbutas, S. Ambrozaitis

Valstybinis jaunimo teatras

17 d. 18, 20, 22 val., 18 d. 16, 18, 20 val., 25 d. 12, 14, 16, 18, 20 val. *Salėje 99* – PREMJERA! T. Kavtaradzės „SAPNAVAU SAPNAVAU“. Rež. K. Gudmonaitė

19 d. 18 val. *Salėje 99* – „FIKCIJOS“ (J.L. Borges apsakymų motyvais). Rež. A. Juška

24 d. 18val. *Studijoje* – R. Stankevičiaus „VALHALA. POETINIAI (IŠSI)TARDYMAI“. Rež. A. Bialobžeskis

26 d. 12, 12.30, 13, 13.30, 15, 15.30, 16, 16.30 *teatro fojė* – T. Kavtaradzės „APIE BAIMES“. Rež. O. Lapina

Vilniaus mažasis teatras

17–19 d. 18.30 – Žemaitės „MARTI“. Rež. G. Tuminaitė, dramaturgė P. Pukytė

21 d. 18 val. – knygos „Šiuolaikinis Lietuvos teatras“ pristatymas. Dalyvauja knygos sudarytojos teatrologės R. Marcinkevičiūtė ir R. Balevičiūtė, režisierė Y. Ross, knygą išleidusios leidyklos „Tyto alba“ vadovė L. Varanavičienė, meno kritikas V. Jauniškis, Vilniaus miesto šokio teatro „Low air“ direktorius, šokėjas, choreografas L. Žakevičius. Susitikimą veda teatrologė E. Bajorinienė

Oskaro Koršunovo teatras

17 d. 19 val. *OKT studijoje* – B. Brechto „VESTUVĖS“. Rež. O. Koršunovas

18 d. 19 val. *OKT studijoje* – I. Vyrypajevo „ŠOKIS DELHI“. Rež. O. Koršunovas

24 d. 19 val. *OKT studijoje* – PREMJERA! D. Danilovo „ŽMOGUS IŠ PODOLSKO“. Rež. – O. Koršunovas, scenogr. L. Liandzbergis. Vaidina Š. Zenkevičius, M. Repšys, G. Mockeliūnaitė, M. Čižauskas, R. Saladžius

Rusų dramos teatras

17 d. 18.30 – F. Veberio „KVAILIŲ VAKARIENĖ“. Rež. M. Poliščiuкас (Prancūzija)

18 d. 18.30 – J. Misto „MADAM RUBINŠTEIN“. Rež. R. Banionis

22 d. 18.30 – PREMJERA! W.A. Mozarto „DON ŽUANAS“. Rež. J. Vaitkus, dir. statytojas J. Wallnigas, dir. T. Ambrozaitis (Klaipėdos muzikinis dramos teatras)

Vilniaus teatras „Lėlė“

Palėpės salė

19 d. 12 val. – „PASAKA APIE VĖŽLIUKĄ“ (Ž. Gryvos knygelės motyvais). Inscen. aut., rež. ir dail. A. Mikutis

Mažoji salė

18 d. 12 val. – „KIŠKIŲ SUKILIMAS“ (pagal K. Binkio poemą). Scenarijaus aut., rež. ir dail. R. Driežis

25 d. 12 val. – „RAUDONKEPURĖ“ (pasakų apie Raudonkepuraitę motyvais). Rež. ir dail. V. Mazūras

26 d. 12 val. – PREMJERA! „RAUDONOJI KNYGA“ (pagal N. Indriūnaitės pjesę). Rež. E. Piotrowska

„Menų spaustuvė“

18 d. 14 val. – „ŠILTNAMIS ATSIVERIA“ (pažintiniai pasivaikščiojimai po „Menų spaustuvę“)

21 d. 19 val. *Stiklinėje salėje* – J. Paškevičiaus „RIBOS“. Rež. T. Montrimas (jaunųjų scenos menininkų programa „Atvira erdvė“)

21 d. 18.30 *Kišeninėje salėje* – „TERORISTAS“. Rež. G. Aleksa (teatras „Atviras ratas“)

22, 23 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – spektaklis-koncertas „NEIŠMOKTOS PAMOKOS“. Rež. ir pjesės aut. – A. Špilevojus

25 d. 15 val. *Kišeninėje salėje* – „TIKROS PASAKOS“. Rež. Ž. Mičiulytė

26 d. 16, 18 val. *Juodojoje salėje* – „TĖČIO PASAKA“. Rež. A. Kirvela ir J. Tertelis (teatro laboratorija „Atviras ratas“ ir kūrybinė studija „PetPunk“)

KAUNAS

Nacionalinis Kauno dramos teatras

17 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – G.E. Les-singo „NATANAS IŠMINTINGASIS“. Rež. G. Varnas

18 d. 12 val. *Ilgojoje salėje* – I. Paliulytės „ANDERSENSO GATVĖ“ (H.Ch. Anderseno biografijos ir pasakų motyvais). Rež. I. Paliulytė

18 d. 18 val. *Rūtos salėje* – „ŠVENTĖ“ (J. Grušo novelių motyvais). Rež. A. Jankevičius

19 d. 15 val. *Didžiojoje scenoje* – M. Maeterlincko „ŽYDROJI PAUKŠTĖ“. Rež. V. Martinaitis

19 d. 19 val. *Ilgojoje salėje* – „KETURI“ (pagal V. Pelevino romano „Čiapajevas ir Pustota“ ištraukas). Rež. K. Gudmonaitė

21 d. 18 val., 22 d. 14 val. *Didžiojoje scenoje* – A. Škėmos „BALTA DROBULĖ“. Rež. J. Jurašas

22 d. 18 val. *Rūtos salėje* – aktoriaus J. Budraičio kūrybos vakaras ir knygos „Juozo Budraičio teatrinis likimas“ pristatymas. Vakaro dalyviai J. Budraitis ir D. Šabasevičienė

22 d. 19 val. *Ilgojoje salėje* – „KETURI“ (pagal V. Pelevino romano „Čiapajevas ir Pustota“ ištraukas). Rež. K. Gudmonaitė

23 d. 19 val. *Mažonoje scenoje* – B. Kapustinskaitės „VIETINIAI“ (pagal K. Gibrano kūrybą). Rež. P. Markevičius

23 d. 19 val. *Rūtos salėje* – J. Logano „RAUDONA“. Rež. V. Masalskis (Valstybinis jaunimo teatras)

24 d. 18 val., 25 d. 17 val. *Didžiojoje scenoje* – J. Sobolio „GETAS“. Rež. G. Varnas (NKDT kartu su „Utopia“ teatru)

26 d. 12 val. *Mažonoje scenoje* – „BŪTYBĖS“ (K. Zylės knygos „Didžioji būtybių knyga“ motyvais). Rež. E. Kižaitė

26 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – W. Shakes-peare'o „HAMLETAS“. Rež. V. Bareikis

Kauno valstybinis muzikinis teatras

19 d. 19 val. *Šiaulių arenoje* – I. Kálmáno „SILVA“. Rež. R. Bunikytė, dir. V. Visockis

Kauno kamerinis teatras

18 d. 18 val. – T. Jansono „NACIONALINĖS DARŽOVĖS“. Rež. A. Dilytė

21, 22 d. 10, 15 val. – „LUMI“ (Šeiko šokio teatras)

25 d. 11, 13.30, 16 val.; 26 d. 13.30, 16 val. – „ATVIRA ODA“. Rež. K. Žernytė (Pojūčių teatras)

Kauno lėlių teatras

18 d. 12 val. – PREMJERA! „ELNIUKO IŠPAŽINTIS“ (pagal V. Pšavelos kūrinį). Aut. ir rež. N. Sabašvili (Sakartvelas)

19 d. 12 val. – „ALIO ALIO, ŽEME!“ (pagal V.V. Landsbergio kūrinį „Arklio Dominyko kelionė į žvaigždes“). Rež. G. Damanskytė

25 d. 12 val. *V. ir S. Ratkevičių lėlių muziejuje* – „PELIUKO PASAKŲ DIRBTUVĖLĖ“. Aut. ir rež. G. Radvilavičiūtė

26 d. 12 val. – „MEŠKIUKO GIMTADIENIS“. Rež. R. Bartninkaitė

KLAIPĖDA

Klaipėdos valstybinis dramos teatras

19 d. 17 val. *Didžiojoje salėje* – G. Grajausko „KAS PRIEŠ MUS“. Rež. J. Vaitkus

III tarptautinis teatro festivalis „TheAtrium“

21 d. 16 val. *Mažonoje salėje* – „METŲ LAIKAI“ (Šeiko šokio teatras)

21 d. 18 val. *Didžiojoje salėje* – G. Grajausko „KAS PRIEŠ MUS“. Rež. J. Vaitkus (Klaipėdos dramos teatras)

22 d. 17 val. *Mažonoje salėje* – N. Gogolio „PAMIŠĖLIS“. Rež. O. Koršunovas. Vaidina E. Pakalka (OKT teatras)

22 d. 18.30 *Didžiojoje salėje* – S. Šaltenio „KALĖS VAIKAI“. Rež. E. Nekrošius (Klaipėdos dramos teatras)

23 d. 15 val. *Kamerinėje salėje* – „STABAT MATER“ („Apeirono teatras“)

23 d. 17 val. *Mažonoje salėje* – B. Kapustinskaitės „TERAPIJOS“. Rež. K. Glušajevas (OKT teatras)

23 d. 20.30 *Didžiojoje salėje* – J. Strømgreno „DURYS“. Rež. J. Strømgrenas (Nacionalinis dramos teatras)

24 d. 17 val. *Mažonoje salėje* – „TOBULA PORA“ („THE PERFECT MATCH, ARBA SU NAUJAIS METAIS, IONESCO“) (pagal E. Ionesco pjesę „Kliedesiai dviem“).

Rež. P. Ignatavičius (Šiaulių dramos teatras)

24 d. 20 val. *Didžiojoje salėje* – „JOBO KNYGA“ (pagal Senąjį Testamentą).

Rež. E. Nekrošius (teatras „Meno fortas“)

25 d. 14 val. *Kamerinėje salėje* – „DALYKAI“ (Meno ir mokslo laboratorija)

25 d. 17 val. *Mažonoje salėje* – „HELVERIO NAKTIS“. Rež. V. Masalskis (Klaipėdos jaunimo teatras)

25 d. 19 val. „*Kultūros fabrike*“ – komiksų opera „a“ („Alfa“) („Operomanija“)

26 d. 15 val. *Mažonoje salėje* – „HAMLETMACHINE“ (A. Areimos teatras)

26 d. 18 val. *Didžiojoje salėje* – M. Ivaškevičiaus „RUSIŠKAS ROMANAS“. Rež. O. Koršunovas (Lietuvos rusų dramos teatras)

Klaipėdos muzikinis teatras

17, 18 d. 19 val. *Žvejų rūmuose* – PREMJERA! W.A. Mozarto „DON ŽUANAS“. Rež. J. Vaitkus, dir. statytojas J. Wallnigas, dir. T. Ambrozaitis

19 d. 13 val. *Žvejų rūmuose* – „TEN, KUR GYVENA PABAISOS“. Choreogr. D. Bakėjus

ŠIAULIAI

Šiaulių dramos teatras

17 d. 18.30 – „VARDAN TOS...“ (pagal P. Vaitčiūno dramą „Patriotai“). Rež. A. Giniotis

18 d. 18 val. Mažonoje salėje – „TEGYVUOJA LAMBERTAS!“. Rež. A. Gluskinas

19 d. 12 val. – K. Smorigino „Geriausių dainų koncertas“

24 d. 18 val. – M. von Mayenburgo „SKULPTŪRA“. Rež. P. Ignatavičius

25 d. 18 val. – S. Kozlovo „EŽIUKAS RŪKE“. Rež. P. Ignatavičius

26 d. 12 val. *A. Sireikos krepšinio akademijoje (Ežero g. 11)* – I. Fornes „DUMBLAS“. Rež. A. Kahnas, G. Palekaitė

PANEVĖŽYS

Juozo Miltinio dramos teatras

17 d. 18 val. – PREMJERA! V. Šukšino „PAŠNEKESIAI MĖNESĖTĄ NAKTĮ“. Rež. K. Siaurusaitytė, scenogr. M. Nekrošius. Vaidina T. Gryn, D. Kalkauskas, V. Kupšys, A. Preidytė, I. Savickaitė, V. Šiaučiūnaitė, J. Tamošiūnas

23 d. 18 val. – „KOKIO GRAŽUMO SAULĖ“ (pagal D. Teišerskytės eiles ir D. Urbonienės knygą „Sibiras vaiko akimis“). Rež. E. Matulaitė

Koncertai

Lietuvos nacionalinė filharmonija

17 d. 9 val. *Rumšiškių kultūros centre*, 17 d. 11 val. *Žiežmarių kultūros centre* – teatralizuotas koncertas visai šeimai „Lėlės kelionė“. Čiurlionio kvartetas, aktorė L. Muštašvili, scenarijaus aut. J. Zajančauskaitė, teksto aut. M. Sakalauskaitė. Programoje J. Haydno, L. van Beethoveno, A. Dvořáko, M. Ravelio, D. Šostakovičiaus, Ph. Glasso kūriniai

19 d. 12 val. *Valdovų rūmų Renginių salėje* – teatralizuotas koncertas visai šeimai „Ritmo žaidimai“. „Rhythm Art Duo“: D. Bergas (marimba), F. Duvlingas (perkusija), aktorė R. Latvėnaitė. Programoje I. Fahl, M. Miki, D. Bergo, F. Duvlingo kūriniai

24 d. 17 val. *Senosios Varėnos Šv. arkangelo Mykolo bažnyčioje*, 25 d. 19 val. *Druskininkų Švč. Mergelės Marijos Škaplierinės bažnyčioje* – projekto „Čiurlionio kelias“ pradžios koncertas „Čiurlionio Lietuva“. Valstybinis Vilniaus kvartetas, R. Marcinkutė-Lesieur (vargonai), E. Ališkauskas (birbynė). Programoje M.K. Čiurlionio, G.F. Händelio ir kt. kūriniai

26 d. 18 val. *Griškabūdžio bažnyčioje* – muzikos festivalis „Beatričės vasaros“. Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras.

Dir. M. Barkauskas

26 d. 18 val. *Vilniaus rotušėje* – „Čiurlionio kelias“. Valstybinis Vilniaus kvartetas, S. Deveikytė-Zubovienė (fortepijonas), R. Zubovas (fortepijonas), Vilniaus Čiurlionio namų choras (vad. M. Drūlia). Programoje M.K. Čiurlionio, V. Barkausko, J. Gruodžio, V. Bacevičiaus, D. Zakaro ir kt. kūriniai

VILNIUS

Valdovų rūmai

19 d. 12 val. *Renginių salėje* – koncertas visai šeimai „Ritmo žaidimai“. Atlikėjai „Rhythm Art Duo“: D. Bergas (marimba), F. Duvlingas (perkusija), aktorė R. Latvėnaitė

Šv. Kotrynos bažnyčia

20 d. 19 val. – Tuvių nacionalinio orkestro koncertas

23 d. 19 val. – koncertas „Bacho ir Schnittkės dialogas“. Atlikėjai Vilniaus Šv. Kristo-foro kamerinis orkestras (meno vad. ir vyr. dir. M. Barkauskas), I. Maknickas (fortepijonas). Programoje J.S. Bacho ir A. Schnittke's fortepijoniniai koncertai, P. Vasko muzika styginiams

24 d. 20 val. – koncertas „Acoustico“. Atlikėjai choras „Bel Canto“ (meno vad. ir dir.

E. Kaveckas), gitaristas S. Lipčius, vienas violončelininkas A. Gocentas, Metodistų meno centro mušamųjų instrumentų vaikų grupė (vad. S. Auglys), pianistė R. Gocentienė

Lietuvos muzikų rėmimo fondas

17 d. 19 val. – Vilniaus muzikinis atžalynas. Koncertuoja LMTA kankliavimo studijas baigianti L. Žilinskaitė. Koncertmeisterė M. Juciūtė. Programoje J.S. Bacho, C. D. von Dittersdorfo, B. Smetanos, L. Žilinskaitės kūriniai

21 d. 18 val. *S. Vainiūno namuose* – LMTA doc. S. Lipčiaus gitaros klasės studentas A. Mačėnas ir magistrantė T. Vaitkienė. Programoje M. Castelnuevo-Tedesco, S.L. Weisso, J. Tamulionio, M. de Fallos, F. Tarrega, F. Carulli, D. Scarlatti kūriniai

22 d. 18 val. – Trečiadienio vakaras-koncertas „Išsaugojęs tautinę pagarbą“ kompozitoriaus V. Jakubėno gimimo 115-osioms metinėms. Dalyvauja Biržų V. Jakubėno ir Kauno M. Petrausko muzikos mokyklų mokiniai ir mokytojai, LMTA studentė U. Kaušiūtė, pianistas A. Vasiliauskas, muzikologas V. Juodpusis. Veiks Biržų V. Jakubėno muzikos mokyklos mokinių darbų paroda

Čiurlionio namai

17 d. 18 val.– smuikininko R. Shypheja ir pianistės M. Kharatyan koncertas. Programoje E. Griego kūriniai

Vakarai

VILNIUS

Valdovų rūmai

18 d. 18 val. – „Muziejų naktis“ Valdovų rūmuose 2019. „Valdovų gyvenimo užkulisiai“ 21 d. 18 val. *Renginių salėje* – viešų paskaitų ciklas „Šviežia istorija“. Kultūros paveldo tyrimų pristatymas. Fizika. Meno kūrinių apšvietimo technologijos eksponavimui ir restauravimui. Pranešėjas dr. P. Vitta

Nacionalinė dailės galerija

„Muziejų naktis“

18 d. nuo 17 val. – Didžiausio muziejų nakties atvirlaiškio kūrimas NDG lauko terasoje. I maršrutas „Paskutinis žvilgsnis į senąją NDG ekspoziciją“

18 d. 18 val. – edukacinis užsiėmimas „Pamatyk paveikslus pirštais“ vakariniame balkone II aukšte

18 d. 19 val. – pokalbis su tapytoju A. Šalteniu 8-oje nuolatinės ekspozicijos salėje

18 d. 20 val. – pokalbis su menininku Č. Lukensku 10-oje nuolatinės ekspozicijos salėje. II maršrutas „Nebaigtų reikalų užbaigimas“

18 d. 19.30 – ekskursija po parodą „Nebaigti reikalai“ su kuratorėmis A. Kisarauskaite ir D. Gambickaitė

18 d. 20.30 – parodos „Nebaigti reikalai“ architekto R. Narkaus laiškų rašymo dirbtuvės „Ant ribos“

18 d. 21.30 – avangardinio repo kūrėjo ir slemo poezijos pradininko Žygimanto Mesijaus Kudirkos performansas „Kalbant su vaiduokliais: neissiusti el. laiškait netikriems adresatams“

18 d. 22 val. – projekto „VAIBAI ORE“ (D. Jurevičius, V. Korotajevas, M. Laužadis) muzikinė poema „k a m (?) i n a l“ NDG auditorijoje

Nacionalinė M. Mažvydo biblioteka

17 d. 12 val. *Kino salėje* – dokumentinis ciklas „Kelias į namus“ su A. Žagrakalyte (rež. A. Matvejevas)

24 d. 12 val. *Kino salėje* – dokumentinis ciklas „Kelias į namus“ su J. Melniku (rež. A. Matvejevas)

Savaitės filmai	Kino repertuaras
Devym kažkelinti **** 10-ojo dešimtmečio Kalifornija: kompaktinės plokštelės dar neišstūmė audiokasečių, riedlentininkų dar nerodo MTV, o trylikametį Styvį vis dar laiko vaiku ir mama, ir vyresnysis brolis. Kad įrodytų, koks yra kietas, Styvis susideda su gerokai vyresniais riedlentininkais ir krečia vieną kvailystę po kitos. Jis pats nepastebi, kaip vakarėliai ir pasilinksminimai keičiasi, o vaikystė neišvengiamai tampa paauglyste. Pagrindinius vaidmenis nostalgiskame Jonah Hillo filme sukūrė Katherine Waterston, Lucas Hedgesas, Sunny Suljicas, Alexa Demie, Liana Perlich, Na-kelis Smithas (JAV, 2018). (Vilnius, Kaunas) Mumbajaus viešbutis ** Filme atkuriami 2008-aisiais Mumbajų sukrėtę įvykiai, kai islamo teroristai užpuolė prabangų viešbutį miesto centre ir tris dienas jo gyventojai bei personalas kovojo dėl išlikimo. Australų režisieriaus Anthony Maraso filme pagrindinius vaidmenis sukūrė Devas Patelis, Jonasas Isaacsas, Armie Hammeris, Nazanin Boniadi, Natasha Liu Bordizzo (JAV, Indija, 2018). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai) Pasaulio šerdis **** Jegoras (Stepan Devonin) dirba veterinaru miškų glūdimoje įsikūrusioje medžioklinių šunų dresavimo stotyje. Jo gyvenimas – lapės, elniai, barsukai, šunys. Jegorui su gyvūnais paprasčiau nei su žmonėmis. Jis imasi bet kokio darbo, kad taptų savu stoties šeimininkui ir jo šeimai. Jis norėtų tapti šios šeimos dalimi. Pagrindiniu pernykščio „Kinotavr“ prizu ir daugybe kitų apdovanojimų įvertintas scenaristės bei režisierės Natalijos Meščaninovos filmas kalba apie meilės troškimą ir baimę likti nesuprastam. Taip pat vaidina Dmitrijus Podnozovas, Jana Sekste, Jevgenijus Sytas, Jekaterina Vasiljeva (Rusija, Lietuva). (Vilnius, Kaunas) Saulė irgi žvaigždė *** Vieną karštą dieną Niujorke susikerta į universitetą stojančio romantiško Danielio ir pragmatiškos merginos iš Jamaikos Natašos keliai. Jei likimas nebūtų jų stumtelėjęs, jaunuoliai nebūtų susitikę ir tarp jų nebūtų įsiplieskusi meilės žiežirba. Tačiau ar likimas padės jiems? Juk, regis, Natašai liko Niujorke kelios valandos – ji turi būti deportuota iš šalies kartu su šeima. Mergina stengiasi iš paskutiniųjų likti JAV ir kovoja su jausmais Danieliui. Režisierė Ry Russo-Young pabandė sujungti aktualią nelegalių imigrantų ir amžiną meilės temą. Vaidina Yara Shahidi, Charlesas Meltonas, Johnas Leguizamo, Gbenga Akinragbe, Camrusas Johnsonas (JAV, 2019). (Vilnius, Kaunas) Skaisti kaip sniegas *** Jauna ir graži Kler (Lou de Laâge) po tėvo mirties tampa piktos pamotės Mod (Isabelle Huppert) pavydo objektu. Mod nusprendžia atsikratyti Kler. Tačiau merginą nuo mirties išgelbsti paslaptingas vyras, atvežęs ją į savo fermą. Kler nusprendžia likti kaime. Netrukus septyni jo gyventojai negalės atsispirti Kler grožiui ir žavesiui. Anne Fontaine su humoru perskaitė pasaką apie Snieguolę ir septynis nykštukus. Taip pat vaidina Charles’is Berlingas, Damienas Bonnard’as, Jonathanas Cohenas, Richard’as Frechette’as, Vincent’as Macaigne’is, Pablo Pauly, Benoit Poelvoorde’as, Agata Buzek (Prancūzija, Belgija, 2019). (Vilnius) Svetimi namai *** 1946-ieji. Pasibaigus Antrajam pasauliniam karui Vokietijoje tvyro netvarka ir badas. Į sugriautą Hamburgą pas vyrą – britų pulkininką Liuisą (Jason Clarke) – atvyksta Reičelė (Keira Knightley). Vyrai pavesta atstatyti miestą nuo nulio. Pora apsigyvena prabangiuose rūmuose, kuriuose įsikūręs vokiečių architektas ir jo emociškai nestabili duktė. Ar galės po vienu stogu sugyventi buvę priešai? Jameso Kento filme taip pat vaidina Alexandras Skarsgardas, Martinas Compstonas, Kate Phillips, Fionnas O’Shea, Jannikas Schumannas (Vokietija, D. Britanija, JAV, 2019). (Vilnius) Vagiliautojai **** Dvi seserys, vienos jų vyras, jų kelerių metų sūnus ir senelė gyvena po vienu stogu, versdamiesi iš senelės pensijos, atsitiktinių darbų bei smulkių vagysčių. Visus šiuos žmones sieja niūrios paslaptys, o kai vieną dieną jų namuose atsiras apleista mergaitė, ši ypatinga bendruomenė tik sustiprės. Pernai „Auksine palmės šakelė“ apdovanotas japono Hirokazu Kore-edos filmas užduoda fundamentalų klausimą: kas yra vertingiau – kraujo ar savo valia kuriami ryšiai? Vaidina Lily Franky, Sakura Ando, Mayu Matsuo, Jyo Kairi, Miyu Sasaki, Sôsuke Ikematsu, Yūki Yamada, Moemi Katayama (Japonija, 2018). (Vilnius) ***** – šedevras, ***** – pasižiūrėti būtina, **** – geras filmas, *** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – niekalas	VILNIUS Forum Cinemas Vingis 17, 18, 20–23 d. – Džonas Vikas 3 (JAV) – 13.40, 18, 20.50; 19 d. – 13.40, 18, 21.30 17–22 d. – Ričardas atsisveikina (JAV) – 13.55, 18.20, 20.30; 23 d. – 13.55, 18.20, 21.30 17–23 d. – Aš iš kitos veidrodžio pusės (Vokietija) – 11.20, 13.30, 15.40, 17.10 Žaisk arba mirk (Belgija) – 16.30, 19.30, 21.45 Saulė irgi žvaigždė (JAV) – 16.10, 18.50, 21.10 19 d. – G. Bizet-R. Ščedrino „Karmen siuita“, I. Stravinskio „Petruška“. Iš Maskvos Didžiojo teatro HD-LIVE – 18 val. 20 d. – Rocketman (D. Britanija, JAV) – 22 val. 23 d. – „Fail Nights“ – istorijų renginys apie nesėkmes – 19 val. 17–23 d. – Bulius Ferdinandas (JAV) – 11.15 Visą repertuarą rasite www.forumcinemas.lt Forum Cinemas Akropolis 17–23 d. – Ričardas atsisveikina (JAV) – 11.10, 15.15, 19.30 17, 18 d. – Džonas Vikas 3 (JAV) – 15.50, 18.50, 20.30, 23.20; 19–23 d. – 15.50, 18.50, 20.30 17, 18 d. – Saulė irgi žvaigždė (JAV) – 13.05, 17.20, 21.30, 23.40; 19–23 d. – 13.05, 17.20, 21.30 17–23 d. – Aš iš kitos veidrodžio pusės (Vokietija) – 10.20, 14.40, 16.40 17, 18 d. – Žaisk arba mirk (Belgija) – 17, 21.40, 23.50; 19–23 d. – 17, 21.40 17–23 d. – Nerealieji 2 (JAV) – 10.10 Visą repertuarą rasite www.forumcinemas.lt Skalvija 17 d. – Ričardas atsisveikina (JAV) – 17.10; 18 d. – 14.50; 21 d. – 21 val.; 22 d. – 17.10 17 d. – Devym kažkelinti (JAV) – 20.30; 18 d. – 19 val.; 19 d. – 16.10; 21 d. – 17.10; 23 d. – 21 val. 18 d. – Vasara (Rusija, Prancūzija) – 20.40; 19 d. – 13.50; 23 d. – 16.40 10 d. – Pasaulio šerdis (Rusija, Lietuva) – 18.40; 11 d. – 20.20; 14 d. – 18.30; 15 d. – 20.40 19 d. – Žavusis žudikas Tedas Bandis (JAV) – 20.30 20 d. – Išgyventi vasarą (rež. M. Kavtara-dzė) – 15 val. (<i>seansas senjorams</i>); 22 d. – 21.10 19 d. – <i>Kino klasikos vakarai</i>. Buffalo ’66 (JAV, Kanada) – 18 val. <i>Karlsono kinas</i> 18 d. – Karalienės korgis (JAV) – 13 val. 19 d. – Kamčiatkos meškos. Gyvenimo pradžia (dok. f., Rusija) – 12.40 20 d. – <i>Specialūs seansai</i>. Pileckis (Lenkija) – 17 val. 17 d. – Eksperimentinės kryptys: lietuviški trumpieji filmai – 19 val. <i>Rumunijos kino savaitė</i> 20 d. – Filantropika (Rumunija, Prancūzija) – 19.30 21 d. – Rekonstrukcija (Rumunija) – 19 val. 22 d. – Sraigių senatorius (Rumunija) – 19 val. 23 d. – Mikrofono testas (Rumunija) – 19 val. Pasaka 17 d. – Išgyventi vasarą (rež. M. Kavtara-dzė) – 17.30; 18 d. – 15.30; 19 d. – 16.45; 20, 23 d. – 20.30; 21 d. – 18.15 KAUNAS Forum Cinemas 17, 18 d. – Džonas Vikas 3 (JAV) – 16.45, 18.50, 21.20, 0.05; 20 d. – 16.45, 18.50, 22.10; 19, 21–23 d. – 16.45, 18.50, 21.20 17–23 d. – Saulė irgi žvaigždė (JAV) – 12.45, 16.50, 19.30 17, 18 d. – Žaisk arba mirk (Belgija) – 17.20, 22, 0.15; 19–23 d. – 17.20, 22 val. 17–23 d. – Ričardas atsisveikina (JAV) – 15.10, 20 val. Aš iš kitos veidrodžio pusės (Vokietija) – 10.50, 13, 14.50 ŠIAULIAI Forum Cinemas 17–23 d. – Džonas Vikas 3 (JAV) – 16, 18.10, 21 val. Saulė irgi žvaigždė (JAV) – 11, 14.30, 19 val. Žaisk arba mirk (Belgija) – 21.30 Ričardas atsisveikina (JAV) – 14, 19.30, 21.15 Aš iš kitos veidrodžio pusės (Vokietija) – 12.20 Balerina (Prancūzija) – 10.10 Visą repertuarą rasite www.forumcinemas.lt
Redaktorė – Monika Krikštopaitytė (dailė) Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė Kinas – Živilė Pipinytė Teatras, šokis – Ieva Tumanovičiūtė Muzika – Laimutė Ligeikaitė Stilius – Rita Markulienė, Violeta Kundrotienė Dizainas – Jokūbas Jacovskis Maketas – Vanda Čemerkaitė Finansininkė – Brigita Misiuvienė Direktorius – Linas Vildžiūnas	© „7 meno dienos“. Kultūros savaitraštis. Išeina penktadieniais. Leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. Leidėjas VšĮ „7 meno dienos“, S. Konarskio g. 49, 03123 Vilnius. Tel. 2613039. El. paštas redakcija@7md.lt. ISSN 1392-6462. 4 sp. l. Tiražas 800 egz. Spausdino UAB „Valdo leidykla“, Gedimino g. 34, Ukmergė Remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas Lietuvos kultūros taryba LR kultūros ministerija SPAUDOS RADIJO IR TV REŽIMIMO FONDAS LIETUVOS KULTŪROS TARYBA LIETUVOS RESPUBLIKOS KULTŪROS MINISTERIJA 91771392646008